Anul al 103-lea Nr. 106

Număr special de Crăciun
16 pagini 3 lei

Miercuri 25 Decemvrie 1940

GAZETA TRANSILVANIEI

Prim redactor şi redactor răspunzător: GAVRIL POP

Întemeiată la 1838 de GHEORGHE BARIŢIU

Apare de două ori pe săptămână

Redacţia: Braşov, Str. Regele Carol I. Nr. 56—58. Telefon: 2226.
Administraţia: Calea Victoriei 35. Telefon [illegible]

Naşterea Domnului

Deoparte omul — de altă parte lumea.
Ce este omul, — ce este lumea?
De unde venim, unde mergem?
Fiinţa noastră gânditoare cere răspuns.
Tăcere.
Desnădăjduit aleargă pe drumul vieţii.
Între bucurie şi durere.
Râdem printre lacrimi.
In spate muntele Naşterei, în faţă muntele Morţii.
Poposim în valea Vieţii.
Căutăm lumină, odihnă.
Zadarnic.
Gândirea omenească neputincioasă, obosită, renunţă la deslegarea tainei vieţii.
Aceasta pentru acei, care nu au înţeles minunea din ieslele Betleemului.
Fiul Omului.
Aduce lumină, bucurie, odihnă sufletească.
„Niciodată nu a vorbit un Om, ca Omul acesta".
Ascultaţi:
Bucuraţi-vă, că a venit Impărăţia Cerurilor.
Toţi sunteţi fii ai Celui Prea Inalt.
Viaţa, lumea, sunt darul Lui.
Dar, făcut din dragoste.
Este Dăruitorul a toate, este Domnul, este Tatăl.
Cere un singur lucru, pe care orice părinte îl cere dela copil: recunoştiinţă.
Mulţumind ziceţi: Tatăl nostru Carele eşti în ceruri...
Astfel veţi dobândi odihna vieţii.
„Veţi ajunge să cunoaşteţi că, învăţătura aceasta nu este a Mea, ci a Celui ce M'a trimis".
Calea:
Pilda Mea în iubire.
Crucea Mea în suferinţă.
Scopul vieţii:
Invierea.
De 2000 de ani sună chemarea Fiului Omului, prin glasul sfintei Biserici.
Intreabă pe fiecare:
Unde îţi este inima?
La cer?
La pământ?
Alege:
Iubeşti cerul, vei trăi în eternitate.
Iubeşti pământul, în el te vei întoarce.
Aceasta fiindcă te-am făcut după chipul Meu, adică: „liber raţional şi gânditor".
In eternitate va pune întrebarea fiecăruia, fiindcă El este:
Domnul vieţii, calea, adevărul şi viaţa, Lumina lumii.
Piatra din capul unghiului.
Neînfrânt de nici o putere lumească, va domni în veşnicie.
Fiindcă:
Domnul a zis: „Tu eşti Fiul Meu".
„Astăzi Te-am născut".
Şi acum:
Neamul Meu mergi şi te închină la picioarele Domnului, în sfântul Lui locaş al Bisericei.
Căci:
Eternă este Impărăţia Domnului, tot astfel şi neamul închinător Domnului Isus Christos.
Tineri,
Urmaţi pilda şi jertfa Căpitanului şi Eroilor Legionari căzuţi în luptă pentru biruinţa Crucii.
Pătrundeţi-vă de cuvintele lui Ionel Moţa:
„Aşa am înţeles datoria vieţii mele, am iubit pe Christos şi am mers fericit la moarte pentru El".
Aceasta pentru fericirea voastră şi a Neamului nostru.

TRAIAN TRIFAN

DRAGI CAMARAZI,

Vouă celor ce aţi fost loviţi, huliţi sau martirizaţi, vă pot aduce vestea, care doresc să treacă dincolo de valoarea şubredă a unei fraze oratorice ocazionale: în curând vom birui.

In faţa coloanelor voastre vor cădea toţi asupritorii noştri.

CORNELIU Z. CODREANU

In lumea celor săraci

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Vremurile prin care trecem sunt nespus de grele. Multe nenorociri s'au abătut asupra neamului nostru românesc.

Dar oricât de mari ar fi greutăţile şi lipsurile, ele trebuesc înlăturate.

Prin străduinţă, bunăvoinţă şi cu dragoste neţărmurită faţă de neam şi cu gândul creştin la ajutorarea celor nevoiaşi şi lipsiţi, se poate face mult bine şi alina multe dureri.

In sânul oraşului nostru şi mai ales la marginea lui, se găsesc o mulţime de familii ce trăesc în mare sărăcie.

Duc lipsă de hrană, haine, lemne şi locuinţe sănătoasec.

Mişcarea Legionară prin „Ajutorul Legionar" face mari sforţări şi depune toată stăruinţa ca prin mijloacele ce-i stau la îndemână să astâmpere cu dragoste şi dreptate suferinţele multor oameni necăjiţi.

Acum când prăznuim Sfintele Sărbători ale Naşterii Domnului nostru Isus Christos, se cuvine ca lumea avută, să înţeleagă porunca dumnezeească a iubirii de-aproapelui şi să coboare cu dragoste creştină în căminurile celor săraci şi să ajute cu tot ce se poate.

Numai în felul acesta se poate împlini cu adevărat datoria de creştin.

Lumea legionară va asculta de porunca Căpitanului: „Ajută-ţi fratele căzut în nenorocire, nu-l lăsa"!

Toţi Românii cu dare de mână, să dea din prisosul lor celor săraci, spre binele şi mulţumirea lor sufletească.

Pe cei ce ajută, Dumnezeu şi Neamul îi va binecuvânta.

TRAIAN MARIAN

Crăciunul lor

In Ardealul robit, Crăciunul acesta soseşte cu lacrămi şi amar. Fraţii noştri căzuţi din nou în jugul unguresc sângerează din răni ce se deschid largi în fiecare zi. Strigătul lor de durere ne sfredeleşte inimile şi se îngemănează cu vrerea noastră fierbinte de a le alina suferinţele.

Privim neputincioşi dincolo de hotarul nedreptăţii care a fost întins ca un brâu blestemat peste trupul Ardealului nostru şi nu le putem trimite decât slove frăţeşti şi cuvinte de îmbărbătare.

Am avut o clipă viziunea încetării chinurilor sălbatice care ne-au încleştat, în cursul lunii ce a trecut, mâinile pe flintă într'o răzbunătoare încordare. Am crezut că odată cu pogorârea pe pământ a blândului Iisus se vor îmblânzi şi aceste dobitoace cu chip de om, cari în furia răzbunării au uitat de pedeapsa lui Dumnezeu. Totul a fost numai o înşelăciune, căci, în numele unor închipuiri nouă, Ungurii au pornit din nou în iureş sălbatec, adâncind şi mai mult în ascunzişuri poporul care nu are altă de vină decât aceea că-i Român.

In întunerecul satelor, la lumina opaiţului de seu, strânşi împrejurul focului din vatră, Românii se grămădesc în această seară de Crăciun şi-şi varsă amarul în râuri de lacrămi. Colinda, cântecul biruinţii, a amuţit. Copiii nu mai ciocănesc cu colţul Stelei în geamul creştinului întrebând: „Slobod îi a colinda"... Ei nu mai urează, în acest Crăciun, ca altă dată: „Să creşteţi, să înfloriţi, ca un măr, ca un păr, ca un fir de trandafir". Ci, alături de părinţii lor, îşi înăbuşe în piept focul cumplit de arzător al robiei neîndurătoare.

Iată, veste nouă ne vine, veste ce cade grea de plumb în inimile noastre, că schingiuirile s'au pornit iarăşi, că preoţii, învăţătorii şi cărturarii satelor sunt luaţi de-acasă în puterea nopţii şi duşi acolo unde au plecat, fără întoarcere, toţi cei dinaintea lor.

Ni-se încreţeşte carnea înăbuşind în noi revolta. In clipele acestea în care trebue să alungăm din suflete tot ce nu-i plăcut Fiului Omului, pentru-ca să-i aşternem Lui lăcaş curat, să trimitem fraţilor noştri care plâng un cuvânt de alinare.

Dar va să vie ziua în care se vor răsplăti îndoit toate pătimirile şi apăsările aruncate în spatele fraţilor noştri, cu scopul vădit de a stârpi cel din urmă licăr al vieţii româneşti de-acolo.

Ii sfătuim deci să fie cu răbdare. Să petreacă acest Crăciun aşa cum le-a rânduit soartea, căci peste toate piedecile, dreptatea va birui.

Prin slova acestei bătrâne gazete, martora multor suferinţe în cursul lungii ei vieţi, le trimitem cu toată dragostea frăţească urarea creştinească:

„Sărbători fericite".

GAVRIL POP

Crăciunul celor plecaţi

Ar putea să fie vorba despre Crăciunul celor plecaţi la graniţe să ne apere şi bruma de pământ strămoşesc ce ne-a mai rămas şi cari sub tensiunea unei permanente ameninţări străpung zările cu ochi de vultur; dar nu acestora le sunt închinate mohorâtele rânduri prezente. Alte condeie s'au aplecat deasupra hârtiei preaslăvindu-le dârzenia şi eroismul.

Din tumultul recentelor şi dramaticelor întâmplări, preferinţele noastre s'au îndreptat către refugiaţii şi expulzaţii tansilvăneni. Lor le trimitem o frântură de gând rănit şi cu ei batem astăzi la ferestrele unui Crăciun bântuit de cele mai aspre încercări şi incertitudini.

Oamenii cu destine comune se înfrăţesc. Se caută înfriguraţi şi trişti şi-apoi sub imperativul aceloraşi eventualităţi pornesc către limanul predestinat, cu tâmplele sufletului încinse de aceeaşi febră. E impresionantă această alergare după cineva care poate să-ţi fie prieten sau care poate să-ţi aducă un fragment din propria ta viaţă. Alături de el şi cu el te simţi oarecum mai puţin ameninţat, mai puţin lovit de împrejurări. Impărtăşeşti cu el amărăciuni şi victorii, abdicări şi acte de eroism nerăsplătit, minţit veşnic de o înşelătoare izbăvire pământeană.

Mă gândesc acum — străbătut de aceleaşi irezolvabile gânduri ca şi în alţi ani când Mântuitorul se întrupează, pătimeşte sau trece cu moartea Lui peste moarte, — care este sensul veşnicei noastre alergări când nimic nu se schimbă în lume, pentrucă „ce-a fost va să mai fie şi ce s'a făcut va să se mai facă" — cum spune Eclesiastul?... Sunt atâtea lucruri pe care nu le ştim, atâtea mistere înconjoară oarba noastră trecere spre mormânt, atâtea fapte pe cari nu le-am făcut şi-atâtea lacrimi pe cari încă nu le-am plâns. Şi de nicăeri nici o speranţă, nici o îmbărbătare. Nopţi ample şi grele şi de nicăiri nici o lumină.

La ce e bună oare toată agitaţia când nu poţi să ştii niciodată unde mergi şi pe care liman îţi vei încetini pasul desnădejdii?...

Aşa a fost totdeauna şi aşa va fi în vecii vecilor...

*

Iată-ne acum în seara de Ajun, cu gândul trimis sfintelor locuri părăsite în Septembrie. Şi pe-acolo ninge domol, iar îngerii cari intonează colinde şi imnuri cereşti ne caută pe fiecare în locurile ştiute de acum un an. Cei rămaşi stau muţi cu gândul dus în zarea dinspre Miazăzi. Căci de-acolo — de-aici de unde suntem noi astăzi, — le va veni Mântuirea.

Suntem printre ai noştri, dar totuşi printre străini. Cari sunt colindele pe cari sufletele noastre le pot înălţa şi care Măr Domnesc îşi va scutura pentru noi creanga încărcată cu har?...

...Adunaţi-vă suflete alungate, iar din brazii munţilor faceţi-vă fiecare un pom de Crăciun. Aripioarele de îngeri răsfirate în fulgi cereşti, coboriţi-le podoabă şi alint. Colindul nostru să fie glasul copleşitoarei şi iremediabilei noastre tristeţi.

Căci în curând va veni Ingerul Vestitor de izbăvire cu flori de măr în mână.

Pregătiţi-vă, deci, pentru Marea Inviere!...

GHEORGHE STOICA

Minte şi inimă românească

Mihail Polihroniade

Lui Mihail Polihroniade îi spuneau toţi prietenii Mişu. Dar în acest diminutiv puneau totdeauna mai mult decât rezonanţa exterioară a patru sunete. El cuprindea toată căldura sufletească pe care o risipea în jur posesorul lui.

Mişu m'a cucerit dela prima întâlnire, în redacţia Ultimei ore *şi m'a apropiat de sufletul său în întâlnirile aproape zilnice şi 'n discuţiile purtate ani de zile, mai întâi în cămăruţele, modeste pe atunci ale revistei* Vremea, *mai apoi în tipografia unde se tipărea* Axa. *Persoana lui se impunea atenţiei şi simpatiei prin sinceritatea, optimismul şi voioşia de bun coleg. Mişu era o fiinţă deschisă, francă şi în ciuda firii ironice, de o rară delicateţă. Erai uimit de câtă naturaleţă intra în împerecherea dintre înclinarea lui de a ironiza şi grija de a nu jigni pe interlocutor. Când Mişu te lua peste picior, o făcea cu o seninătate şi o lipsă de răutate ce-l apărau de distanţare şi antipatie. Şi era totdeauna foarte ironic, fiindcă poseda o vie inteligenţă critică, un spirit raţionalist în continuă activitate. Preocupat de orice, interesându-se de tot şi de toate, cu multiple informaţii din orice domeniu, minte enciclopedică, el era în stare să discute şi să se exprime cu egală justeţă asupra unei cărţi de literatură pură, ca şi asupra unei idei politice, asupra problemelor istorice, financiare sau sociale, ca şi asupra problemelor filosofice ori estetice. Spiritul lui era în stare de neobosită vibratilitate. O vioiciune şi o elasticitate în judecată, ca şi uşurinţa lui de a se exprima, ajutau la acestea, iar convorbirile cu el erau totdeauna interesante şi fructuoase. Mişu era* prezent, *adânc* existent, *în mijlocul societăţii unde se afla, impunându-se în chip firesc ca un conducător al discuţiilor. Avea rectitudinea şi seninătatea care-l desemnau în mod normal să fie preşedintele unei adunări intelectuale. Ştia să-şi domine preferinţele şi paciunile şi să discute obiectiv, despicând ideile cu luciditate. Totuşi era un temperament de luptător. Îi plăcea discuţia în contradictoriu şi în scris polemica şi se lansa cu tot sufletul în ea. Dar niciodată nu-şi pierdea calmul şi măsura, iar spiritul, mereu treaz, calculat, ţinea cumpăna dreaptă între adevăruri şi erori.*

Ce reconfortantă apariţie fizică era Mişul Il revăd: cu statura atletică, viguroasă, inspirând încrederea şi cu faţa blondă, mereu surâzătoare, mereu veselă şi iradiând sănătatea şi dorul de viaţă. Mihail Polihroniade era tipul de om sănătos la maxim, trupeşte ca şi sufleteşte şi de aci şi sănătatea simplă a felului său de a gândi, vorbi şi scrie. Fiindcă el scria aşa cum vorbea, neartificial, necăutat, neîmpodobit, gazetăreşte, cursiv şi simplu. Însă conţinutul era totdeauna precis şi greu de sens. Mişu nu scria nici frumos, nici întortochiat, ci bine, adică clar. Şi tot astfel vorbea. Şi în gest şi în vorbă, ca şi în toată fiinţa lui fizică respira aceeaşi robustă sănătate, care te atrăgea şi te invita parcă să te sprijini la nevoe pe ea.

Mişu era înainte de toate un excelent camarad. Aceluia căruia îi acorda prietenia lui, i-o dădea neprecupeţit. Şi nu cu slăbiciunea celui care trece cu vederea defectele prietenului, ci cu dorinţa stăruitoare de a-i fi de folos, de a-l corecta. Mişu era prieten în felul recomandat de Boileau, prieten sever, îndrumător, un pedagog şi un critic mereu în stare de veghe pe lângă prietenii săi.

Mi-l amintesc în redacţia Ultimei ore, *când scotea împreună cu C. Noica şi Petru Comarnescu caietele* Acţiune şi reacţiune. *Intre cei trei amici se încingeau uneori aprige controverse, în care nici nu puteai, nici nu era bine, să te vâri. Titel, cu temperamentul lui turbulent, vocifera, înroşindu-se, supărându-se, neţinând seama de întreruperi, dar întrerupând el pe alţii. Chiar şi Dinu, cu tot aticismul înăscut în atitudinea sa, se văita şi se antrena ţinând piept şi punând pasiune în precizarea ideilor. lui. Mişu singur, cu nerămânând dator cu niciun răspuns, cu o nesecată ironie tăioasă şi tot cu zâmbetul pe buze, rămânea calm, pe deasupra, chiar şi când ridica vocea, participând activ la ceartă, dar trecând totul prin sita unei analize necruţătoare, combătându-i pe amândoi, fără să se înfierbânte şi găsind argumentul care, deşi nu era acceptat, era cel just.*

Mi-aduc aminte cu recunoştinţă ce răbdător, binevoitor şi atent se apleca Mişu asupra scrisului meu de adolescent repezit care eram pe atunci — la 1929-30 — şi cum mă lăuda sau dezaproba. Am adus odată un articol în care, pentru un articol din Nouvelles littéraires, *îl făceam cu ou şi cu oţet pe Camille Julian, marele istoric decedat acum câţiva ani, marele descoperitor al istoriei Galilor, un fel de Pârvan al Franţei! Dar eu n'aveam nicio idee despre Julian şi nu cunoşteam decât articolul acela care mă iritase, pe drept sau pe nedrept. Şi mă repezeam în el fără măsură şi fără sens critic. Şi acum îl am înaintea ochilor pe Mişu cu articolul meu în mână. Zâmbea amuzat şi m'a întrebat liniştit dacă ştiu pe cine atac. I-am mărturisit că nu şi atunci m'a informat, încet, exact şi când a terminat m'a întrebat prietenos: „Eei, ce zici? Vrei să mai publici articolul? Eu nu ţi-l refuz, ţi-l public dacă ţii la asta. Dar ce zici acum?" L-am retras cu inima împăcată de a fi evitat o gafă aşa cum făcusem năpustindu-mă cu o săptămână înainte asupra lui Alain! Bine înţelegea Mişu ardoarea tinereţii de a dărâma idoli, dar nu se temea de a i s opune şi de a o duce pe drumul drept.*

Mişu avea mult tact. Intr'un alt articol, în Vremea, *în fuga condeiului necontrolat, condus doar de impetuozitatea bombastică a vârstei care nu reciteşte şi nu verifică raportul dintre idee şi expresie, mi-a scăpat o comparaţie, despre care credeam că-i tare faină, în legătură cu poetul Marcel Romanescu, despre care spuneam că-i: „un satir cu trăsături suave de efeb" Nici mai mult, nici mai puţin. Mişu a avut prudenţa să nu facă haz de aceasta, dar nu m'a iertat de observaţie. Cu aceeaşi surâzătoare şi blândă răbdare m'a pus să văd contradicţia enormă din alăturarea satirului cu efebul şi deşi m'am sbătut ca un mânz, căutând s'o sucesc şi să-i dovedesc împotriva evidenţei că merge şi aşa, Mişu nu s'a lăsat până nu am cedat, recunoscând că avea dreptate. Lui îi datoresc astfel, în bună parte, simţul măsurii în critică, evitarea bombasticului şi din contactul de zi la zi cu el am învăţat preţul măsurii şi al simplităţii în exprimare.*

Un intelectual raţionalist, calculat şi rece în judecată, Mihail Polihroniade s'a revelat totuşi un om de convingeri profunde care şi-a trăit ideile, a suferit şi s'a jertfit pentru ele. Prin conformaţia lui spirituală el era exact opusul unui martir sau erou. Şi totuşi a fost un erou. Un caracter de fier, aşa l-au dovedit împrejurările din timpul prigoanei. Mişu care despica ideile şi iubea viaţa, Mişu care era un temperament politic şi ştia preţul acomodării şi al relativismului, s'a înfăţişat în această mare aventură un om întreg, mai mult decât un intelectual, un om care ştie să-şi trăiască convingerile până la capăt, unde se află sacrificiul propriei persoane.

Cu Mihail Polihroniade s'a pierdut astfel un om de convingeri şi de caracter, o minte limpede şi binevăzătoare, un capă politic luminat şi bine mobilat, un intelect enciclopedic, dar şi un aristocrat în cugetare şi în purtări, care ştia să pună eleganţă şi în agresivitate, un camarad bun, ironic şi plin de îndemânare, un îndrumător atent şi necruţător, un spirit combativ şi creator, abil şi fin, mergând drept pe o linie sănătoasă şi solidă şi mai ales un prieten, un prieten prin vocaţie. Iar din acest complex, mai tare, surprinzător şi edificator ne apare chipul său de martir cu mustrarea de a nu fi cunoscut încă din viaţă pe eroul căruia îi dădeam mâna.

Mihaail Polihroniade face parte dintre puţinii raţionalişti care au avut tăria de a trăi şi a se jertfi mistic pentru o idee şi pentru un om.

OCTAV ŞULUŢIU

Căpitanul

Neînfricat ca marea, ca Dunărea şi munţii
Cu gându 'mbrăţişare cât Dacia străbună —
Pentru hainii ţării te-ai ridicat: furtună
Şi 'mpărătească ţară aveau să vadă crunţii.

Te pogorai din cronici, din fulger şi baladă
Şi 'n pumnul Tău năvalnic se deşteptau străbunii
Şi se porneau vitejii sub semnele minunii
Şi tâlcuiau ereţii ce nu puteau să vadă.

Atunci peste Ceahlăuri se abătură corbii,
Prin zările domneşti ne răstigneau avântul,
Cu litere de sânge s'a 'ncondeiat pământul
Şi unde-au fost haiducii se 'ncoronară orbii.

Ce neagră miazănoapte ţi-a pregătit mormântul,
Ce horă de tâlhari batjocori Invierea.
Ce slugi te căutară ca să-ţi sugrume vrerea.
Dar fără de întoarceri, noi ţi-am tot dus cuvântul.

De-acuma — peste vreme — te cântă orice fată;
In tulnicu 'nserării te-aduni cu Apusenii,
Te duc în neapuneri flăcăii Cosânzenii
Şi-Ţi prăznuim veleatul în ţara luminată.

ION APOSTOL POPESCU

Douăzeci de ani de activitate teatrală la Cluj

de prof. Ion Gherghel

N'aş fi crezut vreodată să ajung să scriu în străvechea Gazetă, *întemeiată de George Bariţ în cetatea culturii de sub poalele Tâmpei, această dare de seamă despre activitatea teatrală, desfăşurată între anii 1919—1940 în inima Ardealului românesc.*

Din Braşovul adolescenţei, unde m'am întors pe negândite după 26 de ani, îmi sboară acum gândurile spre sobra şi distinsa capitală a Ardealului.

Valuri-valuri îmi trec pe la ferestrele minţii amintirile...

In viaţa mea n'am simţit o bucurie mai copleşitoare decât în clipa, când, după terminarea examenului de capacitate, mi s'a încredinţat, int'o fermecătoare zi de toamnă, catedra dela o şcoală secundară din Cluj. Visul cel mai scump de a-mi continua studiile într'un centru universitar se înfăptuise. Din primul moment am luat contact cu viaţa teatrală şi muzicală din capitala Ardealului. Cronicele mele muzicale şi teatrale publicate, ani de-a-rândul, prin ziarele şi revistele din Cluj stau mărturie de participarea mea activă la viaţa celor două instituţii de artă ce erau sortite să devină, din primul moment al creării lor, mândria Ardealului românesc.

Rândurile ce urmează izvorăsc aşa dar din viaţa autentică ce clocotea năvalnic în acel centru al culturii noastre.

Pentru a dobândi o perspectivă mai limpede, vom distinge patru faze de desvoltare istorică în activitatea Teatrului Naţional din Cluj.

✶

Intâiul director al T. N. din Cluj — încercatul actor Zaharia Bârsan — având o îndelungată experienţă teatrală — a dat dovadă de multă pricepere şi de alese calităţi de conducător. Ţinând seama de realităţi, directorul Z. B. a început să atragă publicul prin uşoare comedii de situaţii, localizări, melodrame, presărând însă, repertoriul, an de an şi cu piese clasice, dând lui Alecsandri ăi Caragiale locul de frunte, cultivând dintre străini în deosebi pe Molière. Dacă în primele două stagiuni se fac concesii publicului, jucându-se 20 de comedii din 31 de premiere, în următoarele două proporţia se corectează, dându-se 16 piese cu caracter de dramă, alături de 21 de comedii. Vrednic de reţinut e faptul că tragedii se reprezintă numai 3 în primii patru ani de viaţă teatrală şi abia în stagiunea a patra — dupăce publicul fusese pregătit — consideră d. Bârsan că a sosit momentul să-l înalţe până la *Hamlet-ul* lui Shakespeare. De atunci însă, trei ani dearândul, marele dramaturg englez nu mai lipseşte din repertoriu, reprezentându-i-se 6 piese, printre care şi *Macbeth*, o adevărată sărbătoare artistică, neîntrecută decât doar de reprezentaţia tragediei lui Sofocle: *Oedip-Rege*.

Se caută apoi să se deschidă şi alte perspective prin pătrunderea în alte lumi puţin cunoscute la noi: Masivii dramaturgi ai Nordului, în special Ibsen intră, cu trei din piesele sale în scena dela Cluj. Deocamdată tot comedia uşoară stăpâneşte şi prin 1924—1925 scena teatrală. Dar iscusitul director nu se dă bătut. Incet, pe nesimţite, îi atrage pe spectatori spre culmi. Dramaturgi clasici şi moderni, atât de-ai noştri, cât şi străini, colaborează la formarea şi adâncirea gustului artistic al marelui public. In afară de cei amintiţi: Delavrancea şi Sorbul, Hugo şi Shaw, Schiller şi Grillparzer, iar dintre Ruşi: Gorki, Cehov, Dostoievsky şi Tolstoi. Astfel străbate publicul clujan, în decurs de 8 ani, condus cu pricepere de către un director destoinic, dela Alecsandri şi Hajdeu până la *Demonul* expresionistului Schönherr, până la *Domnişoara Iulia* a lui Strindberg, până la piesele pline de nerv ale modernului Pirandello.

✶

Trecând la a doua etapă a activităţii teatrale, vom constata, din capul locului, o criză de conducere. Patru directori see vor schimba în curs de 4 ani. Paralel cu această criză de conducere mai rodea şi criza economică şi financiară la temelia *Teatrului Naţional* din Cluj. Pe de altă parte, schimbările politice împiedecau şi ele o statornicire a rosturilor dela conducerea acestei instituţii de artă.

In toamna anului 1927 îşi începe activitatea, în calitate de director general, d. Victor Eftimiu. Câtva timp amestecă teatrul cu opera, organizând faimoasele festivaluri, compuse din simfonii, comedii, exhibiţii coreografice, coruri, declamări şi tragedii, — *toate deavalma!* — De 18 ori a trebuit să se repete această „experienţă artistică", până când a ajuns să se convingă şi directorul general că-i mult mai bine ca teatrul să rămână teatru, iar muzica să se cultive la Operă şi la concerte. — Am fi nedrepţi însă dacă nu i-am recunoaşte d-lui Victor Eftimiu o părţi bune. In timpul directoratului dsale publicul clujan a avut prilejul să vadă montări interesante, făcute în stil modern şi să asiste la reprezentarea unor piese mai îndrăsneţe decum văzuse până atunci. D-sa nutrea un plan măreţ cu privire la realizarea, în condiţii grandioase, a Teatrului de Vest. Dar pentru toate acestea — inclusiv aducerea unor protagonişti dela Bucureşti în vederea interpretării rolurilor de mare anvergură — trebuiau parale, multe, multe parale...

Şi-atunci a trebuit să vie un om în fruntea instituţiei, care să ştie să facă isprăvă şi fără de atâtea parale. Acest director vrednic a fost d. prof. Nicolae Bănescu. Imprejurări de ordin politic nu i-au permis să stee în fruntea Teatrului şi a Operei decât un an, mai precis 2 jumătăţi de stagiuni. Cu spiritul d-sale de dreptate, cu simţul d-sale pentru economii, cu tactul d-sale de adevărat conducător ar fi putut să facă şi mai mult bine dacă directoratul d-sale ar fi fost de o mai lungă durată.

In orice caz, urmaşul d-sale a găsit un buget echilibrat şi un repertoriu care ar fi putut să facă cinste şi unui specialist în materie de teatru şi de operă. Pe lângă Pirandello şi Ibsen, mai întâlnim odată pe Sofocle, iar cu un prilej de comemorare, pe marele Tolstoi.

D. Constantin Pavel, care-i urmează la direcţie, se prezintă cu montări fastuoase atât la Operă cât şi la Teatru Dar, oricâtă râvnă ar depune, îi vine greu să conducă ambele instituţii. Nutreşte frumoase intenţii cu privire la organizare

ORFAN

Mamă,
Dece plângi când trec pe întomnate uliți
Cîrduri de nori și de cocori?
Mamă,
Matale știi: te-am rugat de-atitea ori,
Să dai focului chinul care-ți sfâșie, cu
dinți de suliți,
Sufletul cernit năframă...

Mamă,
Dece spui că omul îmbrăcat soldat,
Că omul din ramă
E un sfînt care-a murit la Jii, împușcat?

Mamă, noaptea când frunzele cad din nuc
Și s'aud cocorii pe cer, cum se duc,
Cu lacrimi în ochi dece te'nchini și
săruți chipul din ramă?

Mamă,
Dece plîngi cînd vine primarul Onofrei,
Mare cît o bute de prune,
Să ne dea dela Stat, patruzeci de lei
Pentru gaz și pentru sare
Și cînd cu glas de stăpîn spune
Că tata a fost viteaz fără asemănare
Și și-a apărat țara în lupte la Jii?
Spune mamă, spune,
Dece sunt anii noștri atît de pustii?

CONSTANTIN GOGA

Cântec de toamnă

Toamna bea la mese cu golanii.
Heil bogată-i toamna! Ca un cântec
Sună în pumnii-i, frunze de-aur, banii.
In fereastra fiecărei cârciumi
Bea isterică din cupe, anii
Cântăreților cu fețe stranii.
Vântul, frate dulce cu țiganii
Își șuerà plămânii în litanii,
Pentru dragostea cu răni de-aramă.
Toamna-i, cum s'ar zice, bună poamă.

REMUS LUCA

Poem pentru despărțire...

Insemn aici în carte despărțirea
cu sufletul, hulub de zări, bolnav —
și pentru ceasu-acesta trist și grav
aprind în candeli gândul și-amintirea.

Dă-mi mâna și mi-o strânge — ardelenește.
— In gara anilor cuminți — răscruce —
și lasă dorul sui de-o vrea s'apuce
că-l simt, Ineu, în inimă cu crește.

In toamna asta-i prea frumos poemul
și-o să ți-l scrie alt poet bolnav —
iar Someșul ne-o murmura, gângav,
cu orchestrări de-amurguri, requiemul.

Și destrămarea, albă ca o taină,
va ninge cu tristețe de Crăciun...
...și sufletul — haiduc — înalt și bun
l-om desbrăca de vis ca de o haină...

LUCIAN VALEA

contra pielei aspre: NIVEA

NAȘTEREA...

Dogma Nașterii este așa: „Carele pentru noi, oamenii și pentru a noastră mântuire, s'a pogorât din ceruri și din Maria Fecioara și s'a făcut om" Și dogma aceasta nu numai că așează piatra de hotar între două lumi, dar le precizează integral.

Iată, omul a avut nevoie de mântuire. Dar pentruca mântuirea aceasta să se împlinească, a trebuit ca Dumnezeu însuș să coboare între noi, ca OM și să ia asupra lui, miel al Domnului, păcatele lumii; adică ale noastre.

Mi se povestea acum în urmă că, în vremea în care în Indii aborigenii luptau împotriva Englezilor, Gandhi s'a așezat pe un post de trei săptămâni. Gandhi suferea, se măcina pentru ai lui; lua asupră-și greșala lor, pentru a o ispăși; ca nu cumva această greșală să tragă rău în cumpănă în fața Dumnezeului puterilor și să le hotărască înfrângerea. Superbă și tragică aberație panteistă — căreia dogma Nașterii i se opune categoric: pentru mântuirea noastră a fost nevoie ca Dumnezeu, întrupat, să ia asupra lui păcatele noastre.

Aci stă miezul învățăturii creștine: un om nu poate mântui pe altul; mai puțin: un om nu poate sta pentru altul. Mântuirea e de două ori un act de îndurerare de sus: odată pentrucă se face prin voia lui Dumnezeu; a doua oară pentrucă se face prin intervenția activă a lui Dumnezeu (jertfa mielului).

Ajutorul aproapelui tău în acest act de mântuire este nul. Căci chiar actul de iubire pe care ți-l impune Christos e un act metafizic eficace pentru tine care iubești, nu pentru aproapele pe care-l iubești. Desigur, părerea curentă e alta; părerea curentă vede în iubirea creștină un act de filantropie, de altruism, de caritate. Dar asta e fals. Asta e cea mai grosolană, cea mai materialistă, mai antimetafizică, mai apuseană desfigurare a înțelesului iubirii. Căci dacă iubirea ar fi eficace pentru aproapele tău, atunci de ce a mai fost nevoie de întruparea logosului și de jertfa lui? Pe deoparte. Iar pe de alta, dacă iubirea este un act de finalități transiente, de ce măsura iubirii către aproapele îți e dată prin iubirea către tine însuți — atunci când știut este că, pentru a te mântui e nevoie să te desprinzi de tine însuți?

Nu. Orice s'ar spune și orice s'ar gândi, iubirea către aproapele nu e decât o terapeutică specială privindu-te pe tine însuți. Iubește pe aproapele tău însemnând, în ultima analiză, desfă-te de tine însuți. Ea e o metodă exact de același sens ca postul și ca orice altă privațiune; toate mergând către același țel: să ajungi a te lipsi de tine, a nu mai trăi în tine și prin tine — pentru ca să isbuteşti a trăi în Altul.

Iubirea ca chiag al comunității creștire? Da, există și această funcțiune a ei. Nici această funcțiune nu e însă metafizică, ci numai gnoseologică. Comunitatea de iubire creștină, nefiind decât un instrument de cunoaștere. Aci fac, de sigur, ochii mari, sau numai ridică din umeri (după gradul lor de receptivitate) filosofii noștri științifici. Comunitatea de iubire — instrument de cunoastere? De sigur. Căci dacă pentru cunoașterea realității sensibile e suficientă o conștiință individuală, cunoașterea lui Dumnezu nu e posibilă decât pentru o unitate umană colectivă, unitate realizată prin iubire. Adevărul teologic fiind de natură soborniceasca. Asta nu o înțeleg decât creștinii răsăritului, ortodocșii, e drept.

Prin urmare, iubirea creștină te poate duce la adevărul creștin, la A d e v ă r. Dar insemnează asta mântuire? Nu. Asta nu insemnează decât cel mult cunoașterea lui Dumnezeu, dar nu încă mântuirea. Pentrucă mântuirea nu e numai cunoaștere; cunoașterea nefiind decât c a l e a. O cale.

Și iată cum singurul element, singura cale pe care aproapele tău ți-ar putea sta în ajutor întru mântuire — iubirea — se dovedește a fi ineficace. Actul mântuirii este un act de grație, de îndurare din partea lui Dumnezeu de-oparte; iar de alta, un act de inițiativă individuală. Mântuire s u b cer nu există; nu există decât mântuire prin legătura dintre cer și pământ.

Iar între cer și pământ, în drama răscumpărării primului păcat, omul stă singur în fața lui Dumnezeu.

Tot ce facem noi pentru alții, pentru noi facem; iar tot ce fac alții pentru noi, nu o fac pentru noi. Fiecare începem de la capăt o experiență a noastră și o luptă a noastră pentru escaladarea cerului. Dela mine la aproapele meu nici o legătură, nici un ajutor, nici o tovărășie de luptă. Suntem fiecare un microcosm? Se poate. Dar un microcosm închis ermetic înspre lături, cu o singură putință de evasiune: î n s u s! De aceia mă gândesc că, dacă Leibnitz ar fi trăit în Orient, ar fi trebuit totuș să deschidă monadelor sale o fereastră înspre cer.

...Crăciunul, sărbătoare a întrupării logosului ca condiție a mântuirii — este sărbătoarea singurătății metafizice a omului, care deschide porțile cerului. Nu o spunem noi doară; ci povestește Evanghelia că în noaptea asta s'a deschis cerul ;ca să se împărtășească oamenii la spectacolul îngerilor cântâtnd Gloria in excelsio.

NAE IONESCU
(„Cuvântul" 25 Dec. 1931. An. VIII.

Colind alb

Dorule, colindător,
La porțile dalbe
Plâng zorile albe
Visul călător.

Crăciunul de nea
Sgribulit își poartă
Anii ninși la poartă
Sus din cer, mărgea.

Dorule, colindul
L'om cânta noi cui?...
Poate vântului,
L'om lăsa, plângându-l.

Și-apoi Cosânzene
Nu ne-or mai da nuci
Vom pleca atunci
Cu lacrămi în gene.

Ne-or cânta de sus
Ingerii în vis...
Basmul va fi scris:
„S'a născut Iisus!"

. . . . . .

Dorule colindător
Peste liniști albe
Visurile dalbe
Au trecut în sbor.

Vezi... stele din cer
Cad: fulgii de nea
Poate-i dragostea
Colindând prin ger.

ILIE BALEA

spectacolelor de Luni seara pentru muncitorime, la matincele de Duminica dimineața pentru sătenii din jurul Clujului, pentru teatrul școlar care ar trebui să se inspire din programa analitică a învățământului. Muncitorimea a rămas însă neîncrezătoare față de teatrul burghez; teatrul pentru săteni a rămas o simplă dorință; iar teatrul pentru școlari, în majoritatea cazurilor, nu s'a inspirat din programa analitică a învățământului.

Trebue însă să recunoștem și datori suntem să subliniem că, pe lângă faptul că n'a dat cu totul uitării pe marii dramaturgi, creatori de valori literare și teatrale universale, d. C. Pavel a ținut să facă loc în repertoriu și poetului nostru Lucian Blaga, pentru două din dramele sale.

In timpul concesionării, d. Pavel împarte grijile conducerii cu d. Sorbul. Nu-s multe de spus despre această anemică stagiune din 1930/31. Crizele de tot felul amenințau însăși existența T. N. și a O. R. din Cluj. — După interregnul de scurtă durată al d-lui Ion Marin Sadoveanu, frânele teatrului se încredințează din nou artistului și omului de specialitate, Zaharia Bârsan.

✶

Și astfel intrăm în a treia etapă de muncă artistică desfășurată la Teatrul National din capitala Ardealului.

După declinul din timpul concesionării, cârmaciul destoinic al începuturilor ajunge să conducă din nou corabia Teatrului Național. Se înscenează în curs de 5 stagiuni peste 80 de piese, ținându-se un echilibru riguros între genurile teatrale. Iată ce ne arată cifrele statistice: Alături de 40 de comedii se reprezintă 39 de drame și 3 tragedii. — Din nou își pleacă directorul urechea aspre glasul publicului și, înțelegându-i dorința, caută să-l cucerească prin numeroase comedii. Dar nu numai prin comedii, căci dac'ar fi vorba numai de ele, cei doi directori din timpul concesonării ar câștiga premiul I. deoarece în 1930/31 din 15 premiere 12 au fost comedii! D. Zaharia Bârsan a știut să țină echilibrul just: Ne-a înălțat din nou spre Shakespeare, iar cu un prilej comemorativ ne-a desvăluit și frumusețile adânci ale *Faust-ului* lui Goethe, ne-a dat ceva din Calderon dela Barca, nu l-a uitat nici pe Ibsen și pe Shaw, ne-a demonstrat talentul lui Maeterlinck, a făcut, în sfârșit, apel la numeroși autori de naționalități diferite, neuitând însă nici de dramaturgii nosrti, printre care se remarcă iarăși poetul Lucian Blaga prin înclinarea sa spre simbol și legendă, învăluită în misticism.

Un repertoriu prea variat, prea pestriț — s'ar putea obiecta. Intr'un anumit stadiu de cultură, acesta-i poate repertoriul cel mai indicat. *Eclectic*, ca fiecare să-și găsească, în vreo piesă sau într'alta, hrana sufletească cea mai potrivită construcției sale psihice.

✶

Trecând la ultimele stagiuni teatrale, dirijate — începând cu anul 1936 — de către d. prof. Papilian, constatăm un ritm nou și o nouă atmosferă în viața teatrală. Mai întâi cu privire la deschiderea stagiunilor. Se caută acum de fiecare dată un prilej de comemorare: Scriitorul Gib. Mihăescu, vechii scriitori dramatici ardeleni, reprezentați prin Ion Al. Lapedatu, poetul Octavian Goga și alții.

Cu prilejul comemorării lui Gib. Mihăescu, d. director Papilian a căutat să scoată în relief noutatea și frumusețea literaturii de după răsboiu, iar despre teatru și-a exprimat convingerea că trebue să fie *„viață în toată plenitudinea"*. Această idee a fost și este pentru Domnia-Sa călăuza principală în alcătuirea repertoriului. Marile probleme ale vieții și ale morții n'au fost reliefate niciodată în trecut cu atâta pasionată stăruință ca în ultimii trei ani. Imi aduc aminte de captivanta piesă *In larg* — corabia misterioasă ce transportă câteva suflete spre locul judecății supreme, — apoi de legenda dramatică a lui Ortner: *Tobias Wunderlich* și de *Servitoarea din Evolena*, o altă legendă cu caracter de mister, în care triumfă puterea credinței și a iubirii, zdrobind lanțurile morții, și — în sfârșit — de un triptic al morții, care începe cu zguduitoarea dramă originală a lui Săulescu — și înțeleg predilecția directorului Papilian de a descifra tainele firii, de a pătrunde în sensul intim al vieții. Că nu e pe placul fiecăruia un astfel de teatru, e ușor de înțeles. Cere multă gândire, cere să pătrunzi în miezul problemelor, cere să nu privești lumea numai pe din afară, să nu-ți fie singurul și ultimul scop distracția, ci, plecând dela spectacol, să nu te jeneze că porți în suflet ghimpele unei probleme de viață, nerezolvată pe deplin. Directorul Papilian nu a înțeles să facă, decât arareori, concesii pentru publicul amator de distracții ușoare. Cifrele sunt grăitoare. Ele ne arată pentru ultimele 3 stagiuni o completă răsturnare a raporturilor din trecut. Avem abia vreo 20 de comedii față de 49 de piese cu caracter dramatic, melodramatic sau tragic. Dacă s'a exagerat în vreo privință, s'a creat în schimb o atmosferă teatrală nouă, prin care se urmărește ridicarea publicului spre o sesizare mai subtilă a unor probleme mai complexe, mai pline de mister. Acelaș scop s'a urmărit și prin crearea studio-ului care, din păcate, n'a dăinuit decât scurtă vreme.

S'a muncit asa dar, cu multă râvnă, și în răstimpul ultimelor stagiuni. Tragedia lui Euripid: *Bacantele*, comedia istorică a lui Shaw: *Cezar și Cleopatra*, tragedia pastorală a lui d'Annunzio: *Fata lui Iorio*, piesa *Pata de întunerec* a lui Dario Nicodemi — pentru ca să nu amintim decât câteva — vor rămânea un titlu de glorie artistică în analele *Teatrului National* din Cluj. E drept că din Shakespeare, Molière, Schiller, Ibsen și alți dramaturgi consacrați, nu ni s'a dat decât foarte puțin. In schimb s'au cultivat, într'un ritm mai accentuat, producțiile originale. Peste 20 de autori români figurează până la sfârșitul anului 1939 pe afișe, în timpul directoratului d-lui prof. V. Papilian.

✶

Repartizând piesele teatrale după repertoriile naționale, situația până în luna Iunie 1940 e următoarea: 127 de piese teatrale românești, inclusiv localizările; 127 de piese franceze; 40 englezești, 30 germane, 25 italiene, 16 rusești, 9 norvegiene, 6 ungurești, 5 spaniole, 3 clasice grecești și 2 piese din literatura cehă.

In total 390 piese în 2164 de spectacole.

Cifrele acestea vorbesc dela sine pentru orice om de bună credință. Nu vom aștepta dela Unguri să recunoască destoinicia conducătorilor și meritele artistice ale actorilor teatrului românesc, fiindcă bine știm că pentru dânșii cultura și arta românească este ca și inexistentă. Răsunătoarea lor fală a devenit proverbială. Adevărul este că Teatrul Național din Cluj și-a îndeplinit cu prisosință misiunea culturală pentru care a fost creat, dând strălucite dovezi, în cursul celor două decenii, de aptitudinile artistice ale unui popor tânăr, viguros și plin de viață.

ION GHERGHEL

Bine, Căpitan Ververa...

In liniștea mare ce plutea peste masul din Văcăreață, urletul câinelui părea scos din străfunduride iad... Il lua valea cu ea și-l scotea hăt! jos de tot la colibe... Vântul răcoros de vară îl purta de-asupra vârfurilor...

— Ce hală te-apucă, spurcăciune, de urli așa netam-nesam, la miezul nopții, hai?

Câinele n'auzi și urla mai departe...

— Ce-ai fire-ai al dracului și n'ai mai apuca alba de mâine... Tio! haită...

— Da ce-i fârtate?

— N'auzi cum urlă spurcăciunea aia de Culuș către lună?

— N'o fi urlând el așa, de flori de măr, Chicea frate! Fii tu mai harnic și 'nconjoară turma să nu ne meargă vestea mâine că ne-o călcat hoții somnul. Când te întorci, adu și niște uscături să mai hrănim focu ista.

Susuia deasupra, cetina pinului sub care-și improvizaseră culcușul de-o noapte... Dar ce-o fi având Culuș în astă seară, că ăsta nu-i lătrat de hoț sau fiară... Zii, mai bine, „Doamne ferește"... și-și făcu semnul crucii...

Chicea reveni cu un butuc de stejar rupt de furtuni și-l așeză de-acurmezișul pe foc.

— Nu văd nimic, zise el. Turma-i liniștită și nici urmă de sălbătăciune sau hoț. Ursu-i la capătul de sus al masului, pe-o piatră.

Răscoli cărbunii aprinși cu ciomagul și se așeză.

— Mă, da al dracului!

— Ce?!

— Iote, visele astea blăstămate.

— Iar ai visat ceva! Se vede că dormi ușor...

Ciobanul trase sumanul pe spate și-și dete gugiumanul peste cap.

— Mă, am visat că eram într'un loc deschs... parcă într'o poiană și acolo se încinsese o horă mare... Flăcăi și fete mândre trăgeau hora, de răsuna pădurea în jur de-atâta veselie tinerească... și, dintr'o dată a apărut Lenușa ta și a intrat în horă... Și era tot așa de frumoasă, precum e ea. Pe urmă a venit Cacianaca — bată-l Dumnezeu — și a furat-o... a furat-o și i-am văzut dispărând în desiș, călări...

— Asta o fost doar în vis, nu?! surâse Dina.

—... Multe mai vede omu măi, da ale dracului vise!...

— Ți s'o făcut dor de 'nsurătoare, Chicea frate, de visezi numai hore și neveste mândre...

— De, eu știu?... Mănânci calule ovăz?... și vru să se culce din nou. Amu, să-ți arăt că pot să dorm fără să visez...

— Mă Chicea!

— Lasă-mă fârtate să ațipesc măcar.

— N'avem pâine nici pentru câini mâine, mă.

— Merg să aduc ..

— M'aș duce eu... Tot n'am fost de mult pe acasă...

—A, ha! ești de-amu băbar și ți s'o făcut dor de sân cald, muieresc! Parcă ziceai ceva de 'nsurătoare pentru mine, hai?!... Dute, măi, c'ai nevastă tânără și te-o fi așteptând... dar vii de vreme?

— Mâine amproor, sânt înapoi!

— Bun! Te-aștept la Cazane, dară...

— Sănătate! dar... sare este?

— Că bine zici! adu și sare... Sănătate bună, măi frate...

Plutea pe cerul cât o năfraamă brodată cu stele de argint, luna. O luă pe cărăruia de pe marginea râului... O panglică de cărăruie pe care mergi cu băgare de seamă, să nu trezești, una-două 'n râu...

...Și așa a fost cu Lenușa...

Sufletul sbura, cald, peste gânduri, peste cer, și cobora — cocor peste primăveri însorite... Asta simțea el pentru Lenușa și nu-i putea da un nume... Știa însă s'o cânte din fluer când stătea pe pajiște de isvor sau la umbră de brad pe vârf de munte... Acolo, în fluer, Lenușa era mai mult decât fata pe care a furat-o din dragoste, era mândria lui, era el întreg...

Mai știa că la pândă stau dușmanii gata să-i răpească truda lui. Gândul acesta dădea Lenușii și visului său mai multă prețuire... E rândul s'o apere, să-și apere visul și viața... Dar când lupți pentru așa ceva cum să nu te bucuri?... Hei, viață, viață, că frumoasă ești!..

Rostogoliri de pietricele, l-au făcut să-și curme gândul... Mâna, instinctiv, apucă tecul pistolului din brâu.

— Hăi! Care ești tu, măi?!

— Piliu a lui Zicu Nuli!

— Da ce-i cu tine la vremea asta? Incotro?

— Veneam până la voi... uite, aduc pâine, o lună copilul înainte.

— Halal să-ți fie, măi flăcăule! Da stai o leacă să ne hodinim...

— Iaca stau!

— Vii de-acasă!?

— Da!

— Ce mai e pe-acolo?

— Hm... bine...

— Da tată-mi-o o venit dela Ianina*

— Nu... adică... să vezi...

Apucă copilul de umeri sgâlțâindu-l:

— Spune, ce-i?!

— Tată-to, — l-o fost omorît ieri pe Ciuca Roșie...

— Spune cum a fost... tot...

— Eu nu știu bine, urmă băiatul, atâta am auzit și eu și m'o trimăs Teta Pușa să-ți da aude veste că s'a prăpădit părintele...

Atât?

— Da... adică, mai știu că a venit Nacu Mantu, care era cu el și o spus că cei care l-o pușcat pe tată-to și pe Ianachi Vaarsani, o fost Căpitan Ververa... Și-o mai spus că antarții veneau dela Avdela, unde au omorît o familie 'ntreagă de celnic... Și Nacu Mantu e rănit. L-am văzut, când a venit, că avea o mână legată de gât cu o broboadaă înroșită de sânge... Apoi a intrat în casa celnicului. Ce-o fi vorbit cu el nu știu, că ni-o dat afară pe noi când a venit chiragiul...

... Strânse mai tare umărul copilului cu ochii pierduți... Ca 'ntr'o amintire îi reveniră urletele lui Culuș și visul lui Chicea... Vasăzică e-adevărat! Antarții încep să ne ciopârțească de-abinelea... Auzise el că 'n Aprilie a fost găsit mort Nacu Zalpana, armatorul Samarinei, dar nu i-a dat crezământ... O fi fost hoții — și-au zis mulți — care au vrut să prădeze satul și l-au împușcat... Alții, aduseseră vestea că, prin Negrovan și părțile Bitoliei fură înjunghiați doi preoți români și-o dăscălița... sati, cum o chiamă... a! Olga Nance, da, Olga Nance... Apoi unul din Crușova, Nașcu Topuz... Vasăzică nu-s minciuni... Și acum?

Cal ținut în zăbală, gândul stătu:

Și acum au omorît pe tata... Cum?...

— Ce facem Dina Taba, mergem? îngâimă înfricoșat copilul...

I se păru sau a spus cineva „mergem"? Da!... Da!...

— Negreșit că mergem! Vii?!...

— Ihî!

— Unde vii?...

— Acasă!

A, ha!.. acasă... și el credea că merg...

— Hai!

Și gândul complectă, hotărît:

— Bine, Căpitan Ververa!

*) Fragment din romanul în mss. „Apostoli fără nume".

DEM. GH. NOLLA

Judecătoria mixtă Brașov, Secția C. F.
No. 8214/1939 c. f.

Extras din publicațiune și condițiile de licitație

In cauza de c. f. pornită de către urmăritorul Carol Bömches cintra lui Nicolae Constantin și soția sa Maria Constantin.

Judecătoria mixtă Brașov, secția c. f. ordonă licitație execuțională asupra imobilului cuprins în c. f. a orașului Brașov, No. 2721 sub No. topogr. 3077 casa de lemn cu 2 locuințe și curte în strada pe Tocile No. 50, cu extensiune de 78.5 stj. pt. în valoare de 208.000 lei, cu prețul de strigare de 136.000 lei, dela care începe strigarea, — grevate cu dreptul de uzufruct viager asupra 2 camere în favoarea lui Vasile Bărbier și soția sa Marus Solimen cu decis No. 7434/1931 c. f.

Pentru încasarea creanței de 48.988 lei capital și accesorii.

Fixează termen de licitație pe ziua de 17 luna Ianuarie, anul 1941, ora 9 a. m. în Brașov, Palatul Justiției, parter camera 12. Cei care voesc să liciteze sunt datori să depoziteze la delegatul judecătoresc, drept garanție de 10% din prețul de strigare în numerar și să semneze condițiunile de licitație.

Brașov, la 9 Octomvrie 1940.

Judecător, Horia Bottea — Director de c. f. C. Purcărea

Pentru conformitate: Nicolescu.

Cadouri de Crăciun

Aparate electrice de gospodărie

Aparate „RADIO"

N. B. Pentru consumatorii de curent electric și în rate lunare.

Totelectric S. A.

BRAȘOV, Str. Regele Carol I. No. 59

Telefon: 17.39

Cluj / Central University Library Cluj

România. Prefectura Județului Brașov
Biroul Economic jud.
Nr. 19907/940.

Publicație de licitație

Se aduce la cunoștința generală că, în ziua de 11 Ianuarie 1941, ora 11 a. m., Prefectura județului Brașov ține licitație publică, pentru:

1. Executarea lucrărilor de: reparațiuni necesare la podul Nr. 6 de 111.50 m. l. peste rîul Tărlung de pe drumul județean Brașov—Zizin—Vama Buzăului, km. 11+500, în valoare totală de Lei 620.000 după aviz.

Licitațiile se vor ține în conformitate cu dispozițiunile art. 88—110 din L. C. P. și art. 21 și 27—33 din R. Of. C. L. și cu prevederile din condițiunile generale pentru executări de lucrări publice și în conformitate cu disp. art. 9 din Legea pentru simplificarea formalităților de angajarea cheltuelilor Administrațiilor locale, din 26 Ianuarie 1940.

Ofertele scrise legal timbrate se vor înainta în plic separat, închis și sigilat, iar garanția de 5% din valoarea devizului se va depune în numerar, efecte garantate de Stat, sau recipise de consemnarea sumei la Administrația financiară, deasemenea în plic separat.

Licitația se va ține în edificiul Prefecturei din B-dul Ferdinand Nr. 10, etaj I, camera 8, Biroul Economic, unde d-nii concurenți vor putea vedea caetul de sarcini și vor lua informațiunile necesare în orele de serviciu, până la data ținerii licitației.

p. Prefect, I. Mircea — p. Subprefect, N. Ardeleanu.

Sărbători fericite

vă urează

Librăria „Elekes"

„ARAGAZ"

DEPOZIT:

IOAN G. TIBERIU

Brașov, str. Regele Carol I. 37 Telefon 2829 și 2830

„Noi umblăm și colindăm"

Ardeal

* După fiecare vers se repetă „Florile dalbe".

Ia, sculați, boieri mari
*Florile dalbe**
Sculați voi, Români plugari
Florile dalbe,
Că vă vin colindători
Florile dalbe,
Noaptea pe la cântători
Florile dalbe,

Și v'aduc pe Dumnezeu
Să vă mântue de rău;
Un Dumnezeu nou-născut
Cu flori de crin învăscut.

Dumnezeu adevărat,
Soare 'n raze luminat.
Sculați, sculați, boieri mari,
Sculați voi, Români, plugari

Că pe cer s'a arătat
Un luceafăr de 'mpărat,
Stea comată, strălucită,
Pentru fericiri menită.

Iată lumea că 'nflorește,
Pământul că 'ntinerește,
Cânt' prin lunca turturele,
La fereastră, rândunele.

Și-un porumb frumos, leit,
Despre apus a venit,
Floare dalbă a adus
Și la căpătâiu s'a pus.

Ea vă zice să trăiți
Intru mulți ani fericiți
Și ca pomii să 'nfloriți
Și ca ei să 'mbătrâniți.

Banat

Sus în vânful ceriului
Imprejurul soarelui
Este un tron auritu
Și cu stele înfloritu
Iai, Domnul Domnului, Doamne.

In el șade Dumnezeu
De judecă servul său.
Inaintea tronului
Șade omul Raiului.

„Știi, Adame, ce ți-am spusu
Eu în Rai când te-am adusu?
Că te iert de a mânca
Din pomii ce ți-l-oiu da.

Dar din unul n'am iertatu
Și tu, totuș, ai mâncatu.
Mură 'n gură băgașiu
Gura de ți-o 'nveninașiu.

Inima de ți-o 'nșelașiu
Și 'n păcate te-afundașiu.
Cu tot genul omenescu
De pe mărul pământescu.

Pentru tine, moș Adame
Eu purtai piroane 'n palme.
Dară Adam se 'ntrista
La pământ îngenunchia.

Și de Domnul se ruga —
Iară Domnul întreba:
Cum, Adame, de-ai smintitu
De-ai mâncat din pom opritu?

Și Adam a cuvântatu:
— Șarpe galben s'a 'ncercatu
Mărul Evei de l-a datu
Iară Eva l-a gustatu.

Tu Adame ce-ascultașiu
Pentru ast' te lepădașiu,
Din cel Rai prea luminosu,
Colo 'n iadu 'ntunecosu.

Basarabia

Asta-i seara, seara mare
Seara mare-a lui Crăciun
A lui Crăciun omul bun
Bună seara lui Crăciun.

Noi aicea ce-am venit?

Am venit să colindăm
Pe Cristos să-l lăudăm.

Că de mic ni s'a născut
In scutece înpăscut.

La nașterea lui Cristos
Toți oamenii-au fost voioși.

Când a fost la răstignire
Toți am fost cu tânguire

Când a fost la 'nmormântare,
Toți am fost cu supărare.

Vineri pe la doisprezece
Clopotele le trăgeau.

Pe Isus îl răstigneau,
Cuele i le băteau.

Sângele pe tălpi curgea
Maica Sfântă că-l oprea.

Și 'n biserică-l ducea
Și din gură' așa zicea:

Acesta-i sânge curat
Că-i din trup nevinovat.

Acesta-i sânge cu milă
Că-i din trup fără de vină.

Acesta-i sânge milos
Că-i din trupul lui Cristos.

Bucovina

Colea, colea după deal
Este-un beci de păcurar.

Și-o turmă mare de oi;
Toate oile păștea.

Numai una miorea
Sta 'n genunchi și se ruga;

La Măicuța Precista
S'o scape de iarna grea.

S'o scoată din iarnă 'n vară,
La drăguța primănară.

Că dar îi va dărui
Și frumos o va cinsti:

La Crăciun
Cu lapte bun

La Ispas,
Cu dulce caș.

Dobrogea

La vârful de nouă meri
Hai, leronda, lerului Doamnele.
Mi-arde nouă lumânări.

Iar din nouă lumânări
Hai . . . . . .
Pică nouă picături.

Iar din nouă picături
Ruptu-s'au și faptu-s'au.

Ruptu-s'au și faptu-s'au
Rău de vin și-altul de vin.

Dar în rău cin' se scălda?
Scaldă-se Bun Dumnezeu.

Se scăldară, se 'mbăiară,
'N apă lină se clătiră.

Cu sfânt mir se miruiră
Și 'nveșmânt se primeniră.

Mai în jos de Dumnealui
Scaldă-se și Sfânt Vasile.

Se scăldară, se 'mbăiară
Și 'n veșmânt se primeniră

Mai în jos de Dumnealor
Scaldă-se Sfântul Ion.

Se scăldară, se 'mbăiară
Și 'nveșmânt se primeniră.

Mai în jos de Dumnealor
Scaldă-se și Moș Crăciun.

Se scăldară, se 'mbăiară
'N apă lină se clătiră.

Cu sfânt mir se miruiră.
Și 'nveșmânt se primeniră.
Busuioc verde pe masă
Rămâi, gazdă, sănătoasă.

Muntenia

Sus la poarta Raiului
Ziurel de zi,
Șade Maica Domnului,
Ziurel de zi.

Cu fiul sfânt lângă ea,
Dar fiul tare plângea.

„Taci, fiule, nu mai plânge
Că eu ție ți-oi aduce,

Două mere, argintele,
Să te joci, fiuț, cu ele.

Fiul sfânt așa zicea:
Nu plâng, maică, de-aceia.

Că uită-te, maică, în jos
Colo 'n josu mai din jos,

De vezi fauri făurind
Mie, piroane făcând".

Și fiul sfânt tot plângea.
Maica sfântă-L mângâia:

„Taci fiule, nu mai plânge
Că eu ție ți-oi aduce,

Două mere, aurele
Să te joci, fiuț, cu ele".

Fiul sfânt așa zicea:
„Nu plâng maică d--aceea.

Ci te uită, maică 'n sus
Colo 'n susu, mai în sus,

De vezi bărdaș bărduind,
Și mie cruce făcând.

Oltenia

Seara de-astăseară
Este o seară mare.

Seara lui Ajun
Și-a lui Moș Crăciun.

Că numai din maică
Și fără de taică,

Nou ni s'a născut
Cel făr'-de 'nceput.

Și-apoi mi-L luară
Și mi-L cercetară,

Trei zile d-arândul
Cu vină 'ncărcându-l.

Vineri, Sâmbăta,
Și Duminica.

La Iordan mergea
Și mi-L boteza.

Și nume-l punea.
Ce nume-l punea?

'Naltul Ceriului
Și-al pământului.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Rinascita di Natale

Din partea d-lui secretar al Fasciei Italiene Brașov, primim acest articol, întitulat „Crăciun", pe care îl publicăm în limba italiană:

„Natale 1940! Il primo Natale veramente „romeno" da quando le aquile di Traiano incisero del loro segno fatale questa terra danubiana predestinata da Dio come vindice sentinella avanzata della civiltà d'Occidente contro il fluido Oriente.

Dopo, e nonostante, il lento tarlo dei secoli costruttori per lo più di artificiose barriere e di ingiustificate incomprensività tra i nostri popoli, dopo le fosche e fumose ideologie che, alterando il volto del vero, allontanarano gli animi illusi, dopo il travaglio, le lotte, gli errori, i tentennamenti che affannarono romeni e italiani verso una mèta di bene, ma per tortuose e sbagliate vie, finalmente, ecco, si leva dal cuore della giovinezza l'inno eterno del santissimo amore per la Patria e per la Giustizia che ha una sola inconfondibile nota squillante di vittoria, sia che esso si spanda nell'azzurro del cielo del Campidoglio, sia nelle liquide luminosità del cielo della Dacia.

Non poteva allo slancio generoso e impetuoso della giovinezza di Roma, non poteva non seguire quello della giovinezza della Romania.

Non potevano le legioni del Littorio non esser seguite dalle legioni della nuova Romania.

Non poteva la fiamma di Roma non accendere la fiamma di Romania.

Non poteva il cuore di Mussolini non avvampare il cuore di Codreanu.

Per quanto aaspro fosse il cammino; per quanto seminato di insidie fosse l'operare; per quanto ardua fosse la vetta ove spiegare al vento la bandiera antica e nova della lex latina, eternamente ed umanamente giusta.

E si contassero pure a cento e a cento i nemici di dentro e di fuori; e si moltiplicassero pure e si accavallassero gli intrighi massonici, giudaici, plutocratici; e urlasse pure la riluttante canea degli affaristi, dei farisei, dei falsi profeti, dei falsi sacerdoti!

E si morisse anche! E dovesse anche il fior di ogni fiore di santa giovinezza, Codreanu, versare tutto il suo nobile e purissimo sangue vermiglio in una immortale luminosità di martirio!

Oggi le camicie verdi e le camicie nere marciano al tempo. Oggi. Domani. Sempre. La via del vero non conosce limite.

La sorella minore, più giovane, ha ritrovato per un ineluttabile destino storico la sua sorella maggiore: Romania e Roma hanno riannodato il loro indissolubile vincolo.

Mai come in questo Natale tornano vere e suonano profetiche le parole che il Duce pronunciava il 16 Settembre 1926: „se la colonna Trajana che sorge in mezzo „all'Urbe è viva testimonianza delle indi„struttibili vestigia romane in Oriente, „la lupa capitolina posta nel centro della „vecchia Bucarest, attesta dell'amor fi„liale con cui queste gloriose discendenze „guardano ancora e sempre alla gran „madre latina. L'epoca di liberazione na„zionale vissuta dalla Romania, conser„vando attraverso i secoli e malgrado og„ancora oggi riempie di fraterno orgoglio „Romeni e Romani".

G. Z. Segretario del Fascio Italiano di Brașov.

Cele mai frumoase cadouri de Crăciun

sticlărie, porțelan, bibelouri, marfă străină de cea mai bună calitate

la magazinul

M. Fischer

Str. Regele Carol I. 29 Tel. 10-17

Prăvălie românească!

SPRE STEAUA DIN VEACURI

BETLEEM: Neamul dela picioarele lui IISUS

Trei călători pe un singur drum:

HORIA, CLOŞCA şi CRIŞAN

de † Va'eriu Cârdu

„Lerui, Doamne, Ler
Colindăm pe drumuri sfinte.
Am pornit toţi trei prin ger,
Cu nesomnul din morminte.
Ruga noastră din Albac
Şi din Zlatna şi din Brad
Să ne-o împlineşti, Părinte.
Fă-ne Ţara ca un brad,
Verde şi frumos.
Să ne fie cu folos,
Pentru slava lui Hristos".

— Sunt Melchior!
— Eu sunt Baltazar!
— Mă cheamă Gaspar!

Toţi trei căutau steaua de peste veacuri. Drumul a fost unul. Numai călătorii au fost trei. Gânduri înmănunchiate spre zarea aceluiaş ideal.

Nimeni din cei trei n'a cârtit pe drumul de flacără.

Când s'au ivit spinii, Melchior a împletit cunună din ei şi şi-a împodobit fruntea arsă de visuri. Baltazar a legat rănile lui Gaspar. Şi Gaspar a crezut fără să bage degetul în rană.

Steaua a binevestit pe drumul magilor.

. . . . . .

Mulţi au hulit minunea. Şi nu toţi au întins covorul sufletului pe drumul Bunei Vestiri. Steaua a rămas însă, ridicată peste hulă, mai tare decât clevetirea.

Oamenii mici şi răi îşi plimbau pasul mârşav şi vederile obtuze sub cupola de măreţie a Stelei.

Irozii şi trădătorii n'au lipsit. Irod a cerut sânge de prunci. Iisus a fost trădat. Iuda a primit arginţi sunători. A venit Golgotha. Şi Răstignirea.

Dar nimeni şi nimic n'a putut împiedica Invierea.

— Sunt Nicola Vasile Ursu. Imi zic şi Horia!
— Sunt Ion Oargă! — Şi eu Marcu Giurgiu Crişanul!

Şi din urgia roatei, Nicola Ursu Vasi-lie vedea licărul stelei sfinte. Steaua străfulgera „ca o lacrimă de sânge" în zari-ştea morţii. Pentrucă Horia nu muria. Se cununa cu moartea pe piatra bisericii din veşnicie. Invierea de peste veac lumina dania Albacului.

Cartea dintru început

Un cronicar a însemnat căile pe cari a drumăit Nicola Ursu Vasilie căpitan de oaste moţească, împreună cu ceilalţi doi fraţi de roată bălgrădeană sau de năprasnică moarte.

Şi iată ce slovenim în cartea slovarului de după marea jertfă:

„Cine pleacă din Baia de Criş înspre Ţebea, merge cale scurtă pe drumul de hotar, lasă în urmă morminte de tribuni.

In faţă se ridică turnul bisericii din Ţebea, care străjueşte cimitirul eroilor. Lângă biserică, în pădurea de cruci umile, de lemn, un mormânt părăginit. Dacă dai la o parte bălăriile citeşti un nume de prefect: Ion Buteanu. La dreapta, în faţa bisericii, un alt mormânt, între două turnuri. Pe crucea înclinată este scris un nume izvodit din fluer şi furtună: Aoram Iancu.

Dincoace de mormânt, un stejar falnic: gorunul lui Iancu.

In fund, la dreapta bisericii, un gorun din vremi străvechi — abia-l pot cuprinde cinci oameni cu braţele întinse — e legat în cercuri de fier. O parte din coroană e pustie. S'a uscat.

E gorunul lui Horia, ţăranul din Arada.

Trecătorul care poposeşte sub poala stejarului, în înserare, îi poate asculta povestea, în freamăt de frunze. Când bate vântul, gorunul se cutremură. In gemetele lui seaude vuetul oaselor frânte pe roata dela Bălgrad.

In zarea vremilor, departe, departe, stăruie o icoană în mintea călătorului care şi-a oprit paşii la Ţebea.

Cu un veac şi jumătate în urmă, tot acolo, sub poala gorunului, a poposit un moţ, dârz şi încruntat.

Munţii l-au cunoscut şi l-au strigat din trâmbiţele furtunii: Horia!

Avea mai mulţi ortaci cu el.

In tăcerea nopţii stelele priveau, luminos, deasupra Ţebei.

Moţii şi-au strâns vârtos, de câte trei ori, mânile.

Au legat frăţie de cruce între ei. Sfatul lor a ţinut până la cel de-al treilea cântat al cocoşilor. Atunci a muşcat şi gândul trădării din carnea lui Onu şi a lui Nuţu, — Măţieşii, — din aceea a lui Ştefan Trifu lui Neagu, Andrei cu feciorii lui şi Simeon, aşişderea.

Trei din ceata Moţilor erau mai aprinşi.

La plecare, Moţii şi-au strâns voiniceşte mâna, tot de trei ori.

Numai mâna Măţieşilor şi a Trifeştilor s'a oprit, tremurând, la cea de-a doua strângere.

Zorile surâdeau în suliţe de foc. De peste munţi se ivea soarele.

Au mai rămas trei Moţi la locul sfatului de sub gorun. Nici ei nu ştiau de ce rămăseseră.

— Pe tine cum te cheamă — l-a întrebat Nicola Ursu pe moţul din faţă

— Sunt Ion Oargă din Cărpiniş. Imi zic Cloşca.

Să trăeşti, frate Cloşca!

— Dar tu?

— Eu? Sunt Marcu Giurgiu Crişanul.

Cei trei bărbaţi şi-au strâns mâinile, jurând sub patrafirul cerului.

Oamenii nu le-au ştiut niciodată legământul.

L'a păstrat stejarul şi-l spune tuturor drumeţilor.

După ce s'au legat între ei prin crâncen jurământ, cei trei fraţi întru căpitănie au plecat.

Pe drumul de ţară treceau care de moţi.

O doină de jale spinteca liniştea dimineţii:

„Munţii noştri aur poartă,
Noi cerşim din poartă 'n poartă".

Ochii celor trei căpitani s'au sguduit în jar de lacrimă.

ŢARA DE UNDE S'A VĂZUT STEAUA NEAMULUI

Un singur drum prin Ţara Moţilor strecoară icoane sfâşietoare în sufletul călătorului. Fie că pleci spre satele din inima Vlădesii, fie că o porneşti spre Turda sau spre Câmpeni, spre Baia de Criş, ori Abrud ori Zlatna, străbătând apoi ţinutul Zarandului, Ţara Moţilor este aceeaşi. Aceleaşi najunsuri, aceleaşi necazuri, aceleaşi blesteme.

Spre Câmpeni, jalea s'a adunat potop.

Prin acele părţi, satele cotropite de sărăcie şi boală se întâlnesc cu satele în cari flacăra puterii moţeşai şi a dârzeniei nu s'au stins.

Când porneşti din Turda şi te afunzi în inima munţilor cu miros de pământ şi codru românesc, stai şi asculţi vorba aspră a moţilor cari aduc la chip cu Horia.

DESPRE NEAMUL MOŢESC

Peste neamul Moţilor vâltoarea vremilor a trecut în mers năprasnic. Vremile au robit mereu floarea neamului din creerul munţilor cărunţi. Vânjoşi, drepţi, înalţi ca bradul, Moţii au îndurat greul vremilor, până au ajuns la hotaru desnădejdilor.

In satele umile ale Moţilor s'au plămădit paginile de lumină ale istoriei ardelenești.

In ţara străină s'au ridicat totdeauna ca sabia peste ceasuri. Când satul de munte îi aduna laolaltă, asupririle străgau în pieptul lor voinic. Moţii îşi încleştau pumnii şi porniau să sfarme alcătuirile nedrepte. Ura care se grămădise în sufletul lor împovărat de nedreptăţi strigătoare la cer ar fi fost în stare să mute munţii din loc şi să-i prăvălească peste străinul impilator.

Nici o palmă din pământul ardelenesc nu ştia limba străină. Dar străinul luţii, dreptul de viaţă şi stăpânirea pământului o smulgea din mâna Rumânului.

Rumânii s'au pomenit robi în ţara lor. Peste bogăţiile toate, tronau nemeşii duşi de vânturi. Pumnii rumâneşti se încleştau mereu până ce s'a auzit zăngănind de lanţuri sfărmate.

Zarea se lumina. Un chip de moţ aninţa puhoiul. Ţăranul cu inimă de împărat, Horia, se ivea în furtună.

Spovada lui Nicola Ursu Vasile

M'am născut în Albac, când s'a scris în cartea lumii anul 1730. Maica m'a încălzit în dragoste de pământ. Munţii mi-au suit privirile spre vânătări, iar cleantul de piatră m'a făcut precum oţelul. Carte n'am prea învăţat, aşa că în meşteşug căruţăresc nu voiu şi nici nu pot ca să mă laud. Am citit numai în pravila pământului.

Iar abecedar mi-a fost ogorul sărac.

Vara ascultam cum bate inima ţării româneşti în pieptul muntelui, pentrucă muntele, pe aici, fraţilor, prin ţara noastră, ne este frate de cruce.

Mi-a fost totdeauna dragă doina, dar prea mult amar ardea în viersul ei. Cât am fost copil n'am prea priceput bine scriptura jelaniilor.

Când crescui însă, inima din măruntaiele muntelui s'a mutat parcă în pieptul meu.

Şi bătea a răsmeriţă.

Şi deaceea fraţilor am pornit la drum.

Şi cântam, măi, cântecul de jale al neamului meu.

Intre anii 1779 şi 1784, plecai la Viena să cer direptate pentru Moţi.

In trei rânduri izbuti să intru în casa împăratului nemţesc şi să-i grăiesc.

Asta a fost prin anii 1780, 1782, 1784.

Mai mulţi ortaci au umblat pe drumurile astea odată cu mine, şi anume: fratele Ioan Oargă din Cărpiniş, popa Dumitru Todea, primarul Albacului şi vărul lui, Simion.

In postul Crăciunului din anul 1783 am vrut din nou să-l cercetez pe împăratul, dar nu-l găsii, fiind el plecat în ţara italienească.

Trebui dară să-l aaştept până 'n primăvara anului celuilalt şi tare anevoie trecu iarna grea, gândul meu fiind la fraţii din vatra moţească.

Impăratul era un om mai de treabă, după socoteala mea, şi avea gânduri bune. Dar i-au legat ochii nobilii cei ungureşti, cei dela curtea crăiască, oprindu-l în loc.

Şi-i tot şoptiau împăratului, — după câte am auzit eu, — că eu, Vasilie Nicola din Albac, aş avea de gând să mă fac regele Dachiei.

Dar eu, fraţilor, stau mărturie cu viaţa mea, că n'am avut de gând să-mi arunc cojocul moţesc de pe umeri.

O lege am vrut să slujesc: legea pământului românesc. Că ce m'am socotit eu: dacă toţi munţii, atâta amar de vreme, au auzit numai grai românesc, cum mai puteau răbda săracii călcătură de picior nemeşesc?

Şi-apoi văile noastre, fraţilor, de ce să nu-şi fi trimis ruga izvoarelor, românești, Cerului?

Şi băişagurile toate, de ce să nu fi fost ale noastre, că doară Dumnezeu aşa vrut, de vreme ce ne-a deschis ochii lăcă ele...

N'am pornit răscoala pentru mine nici pentru legea cuibului meu din Albac.

Voi ştiţi bine, fraţilor, că mi-am sfărâmat cuibul când am aprins răscoala creste.

Am dat drumul focului pentru ţară pentru pământ. Vedeam, departe, steaua anilor, cum se înalţă mândră ţară românească pentru a ferici pe Dumnezeu cel din Ceruri.

Aşa văd eu Crucea Neamului meu pornită din pământ spre Cer şi apoi braţul alălalt dela apa Nistrului până la Tisa asta pe care o ţiu Ungurii în mână.

Dar mă trădară câinii: Măţieşii şi Trifeştii. Apoi, împăratul, slab din fire, şi-a mai ţinut vorba.

Şi aşa mă pomenii întins şi zdrobit de roata.

N'am gemut şi nu m'am văicărit, ca nu să întoarcă din drum Moţii. Şi-apoi eu, horind toată vremea, nici nu ştiu văicăreala.

Dela roata Bălgradului încolo, să vorbească alţii despre mine şi despre fraţii mei, Oargă şi Crişanul.

O vorbă vă spun: voi răsări peste vreo 200 ani şi voi slobozi cuvânt de pia[illegible] să-l audă toată lumea.

Ce spune hronicul despre Horia şi despre răscoală

Anul când deschidem cartea este cel de-al 1937-lea dela pornirea magilor spre Betleem.

Acum o sută cincizeci de ani şi mai bine, la târgul Bradului, acolo unde aurul se încrustează în inima pământului românesc, porni vijelia răscoalei. Acolo în inima lui Noembrie 1784, poporul a cerut lui Gheorghe Crişan, al treilea căpitan al răscoalei, priceput în treburile ostăşeşti să pornească năvala Moţilor spre cetatea Bălgradului. Gheorghe Crişan a dat vestea în toate satele pentru întrunirea din ţara Zarandului. Poporul s'a adunat în Mihăteacăn, unde venise să asculte porunca dela împăratul şi veşti dela Horia.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

SPRE STEAUA DIN VEACURI

Gheorghe Crişan a vorbit poporului. In târziul acela de toamnă, adunarea zărăndenilor la Mesteacăn a prevestit o iarnă cu zăpadă înroşită de sânge. Ardealul se cutremura din temelii. Se clătina istoria vitregă. Acolo, în Mesteacăn, s'a deschis un drum nou pentru istoria ardelenească. In faţa poporului vorbea Gheorghe Crişan.

In mână îi lucea o cruce aurită. Crucea pe care o primise Horia dela împăratul.

Era în anul 1784, 3 Noembrie în pragul iernii.

Răscoala începuse. La Arada, Horia, bolnav, avea un coşmar. Dar cetele viforoase care-i treceau prin minte, l-au alungat repede. Ţăranul a sărit ca o stâncă şi s'a dat, întreg, trup şi suflet, poporului valah.

In sfârşit, răscoala avea un Căpitan.

FRĂMÂNTĂRILE RĂSCOALEI

Răscoala începută în ţinutul Zarandului s'a întins ca pârjolul. Mai întâi au fost cuprinse de vântul răscoalei comunele vecine: Curechiu. Crişcior, Ribiţa şi orăşelul Brad. Vijelia răzbunătoare înainta spre comitatul Hunedoarei. Răsculaţii erau la porţile Devei. Saşii dela Orăştie au întins năframa albă, a păcii, înspăimântaţi de uraganul pustiitor.

Românii au primit solia păcii. Ei aveau o răfuială cu nemeşii unguri, cu poporul care i-a ţinut atâta vreme în întuneric şi cazină. Când erau prinşi răsculaţii, erau măcelăriţi în mod înfiorător. Dar trupele înaintau totuşi. Martirii rămâneau în urmă. Cei vii erau la postul datoriei. După intervenţia generalului Preiss din Sibiu, răsvrătiţii au devastat Abrudul şi Roşia. După adunarea dela Bucium, Horia a fost prins pentru întâia dată. A fost eliberat repede. Trupele imperiale aveau o atitudine de espectativă. Nu interveneau în favorul nobilimii maghiare şi nu le-au ascultat strigătele disperate. Mai mult, cum e cazul generalului Preiss, se părea uneori că intervenţia lor este favorabilă ţărănimii răsculate.

Răscoala se întetea. Toleranţa trupelor imperiale, cuvântul împăratului, pe care spunea Horia că-l primise, înflăcărau tabăra moţilor revoluţionari.

Răscoala în marş, s'a întins peste comitatele Cluj, Alba, Sibiu şi Arad.

Guvernul transilvan intervine.

Numele împăratului este tot mai mult amestecat în secretele răscoalei. De aceea, într'un târziu, împăratul dela Viena se gândeşte la înăbuşirea răscoalei. Trimite cuvânt împărătesc în care făgădueşte amnistie pentru căpetenii şi răsculaţi.

Dar toate propunerile sunt respinse. Viforul răscoalei măcina tot ce-i ieşea în cale. Slab pregătiţi din punct de vedere tehnic şi al armamentului, oştenii lui Horia recoltează biruinţe totuşi: Brad, Râmeţ şi Lupşa.

Insfârşit, ceeace trebuia să se întâmple s'a întâmplat. Horia şi Cloşca sunt prinşi, undeva, pe muntele Drăgoiasa. Horia a fost trădat chiar de neamurile sale. Ambii căpitani au fost aruncaţi în întunerecul închisorilor dela Alba-Iulia.

Mătieşii — Nuţu şi Onu — Gheorghe, fratele lui Onu, Ştefan Trifu al lui Neagu. Andrei cu feciorii lui şi Simeon, iată banda trădătorilor care l-au prins pe Horia şi l-au dat în mâna autorităţilor.

Intre ai săi a fost minunatul Horia, pentru ei a luptat, şi ai săi nu l-au cunoscut. Da, trădarea aceasta îi dă ţăranului acesta iluminat aureolă biblică.

Gheorghe Crişan a fost prins şi el.

Horia şi Cloşca, peste toate chinurile îndurate, n'au spus niciun cuvânt. Gheorghe Crişan s'a sinucis în închisoare.

Roata Bălgradului

Pedeapsa căpitanului suprem Horia şi a fratelui său de cruce, Ioan Oargă, şi Cloşca, a fost înfiorătoare. S'au sfârşit pe roţile nemiloase dela Bălgrad.

Popa Nicolae Raţiu le-a dat ultimul îndemn de linişte duhovnicească şi i-a împărtăşit. Tot el le-a însemnat cuvântul lor din urmă. Şi aci, sufletul şi gândul lui Horia, creşte, tot mai mare şi mai măreţ, la înălţimea momentelor istorice. A condus răscoala. Trebuia să ispăşească. Impăratul dela Viena a intervenit, cu puţin timp în urmă şi s'a nteresat de soarta răsculaţilor. Il frământa ceva pe împăratul dela Viena.

Misterul istoriei e mare. Dar între habsburgul imperial şi moţul dela Arada a fost ceva. Horia n'a spus nici când nimic.

In „testamentul" pe care l-a rostit în faţa popii Nicolae Raţiu, Horia a vorbit numai de sărăcia lui. De nişte „moşii zălogite" şi de datorii în toate părţile. Cloşca era puţin mai înstărit. El mai avea o părticică de moşie.

Acolo lângă roata dela Bălgrad, Horia a lăsat cuvânt că „iartă din toată inima", pe acei care l-au trădat şi l-au dat pradă închisorilor dela Bălgrad.

I-a mai pus o întrebare popa Raţiu cu privire la zapisul şi vorba împăratului.

Atât. Căpitanii au fost îndreptaţi spre roata blăstămată. Cel dintâi răstignit a fost Cloşca. 20 lovituri au muşcat din carnea lui chinuită. Şi când s'a săvârşit Ion Oargă, primul căpitan, Vasile Nicola Ursu. a fost întins pe roată. Ochii călăilor râdeau diabolic. Autorităţile surâdeau satisfăcute. Oasele trozniau. Bucăţi de carne sfâşiată se desprindeau din trupul aceluia care a fost Horia. Niciun cuvânt, niciun strigăt de durere, nu s'a auzit din gura minunatului căpitan, care urcase, senin, spre locul chinului. Când a fost sfâşiată cea din urmă fărâmă de viaţă, zeci de mii de moţi, aduşi cu forţa din toate părţile, plângeau. Popa Nicolae Raţiu leşinase.

Horia nu mai era.

In anul 1785, dela Naşterea Dumnezeului crucificat. 28 Februar.

HORIA

Un adevăr rămâne trainic şi mare: Horia. Şi când zicem Horia, cuprindem în acest nume şi pe ceilalţi doi: pe Ioan Oargă şi pe Gheorghe Crişanul.

Pentrucă Horia este drumul celor trei.

Acestui drum, care ducea spre steaua din veacuri a Neamului românesc, Vasilie Nicola s'a dat pe sine însuşi.

Omul care n'a trădat răscoala, omul care n'a spus nimănui nimic din vorba ce-a avut-o cu Impăratul, ţăranul care n'a gemut sub roata bălgrădeană, s'a ridicat şi a văzut peste vreme.

Cărturar n'a fost. Ci sfânt.

Cum spune poetul:

„N'ai fost nici barem cneaz...
bătut-ai tăcut al şesului glod
şi-ai sângerat pe piatra muntelui cu gând viteaz...
din norod te-ai ridicat, pentru norod...

Deaceea, veac după veac,
îţi va ridica statornice statui
doar pe piatra gândurilor lui
poporul sărac..."

(Aron Cotruş)

Şi trece Horia — drumul şi steaua — astăzi pe deasupra capetelor noastre.

Cu rănile toate. Cu oasele frânte.

Semnele vremii plinesc profeţiile sfinte. Undeva — un dulgher ciopleşte destin nou neamului. Trec de-avalma călători. Priviri întrebătoare se abat spre truda sufletului său. Câţi sunt însetaţi, se adapă cu apă vie din cana dulgherului. Celor înfometaţi li se dă hrană. Şi celor obosiţi, li se dă pat de odihnă.

Şi mulţi nu ştiu cine este dulgherul.

Demult, demult, au pornit trei magi.

Peste destinele noastre creşte uriaşă, mai tare decât Irod, Steaua din veac. Betleemul a primit îngenunchieri, dar n'a îngenunchiata în faţa nimănui.

(Din „Buna Vesitre" de Crăcinul anului 1937).

Cumpărând la
Libraria Şcoalelor
G. Şuraru-Braşov
Incurajaţi comerţul românesc!

Lingerie de dame
şi domni
ciorapi, mănuşi,
tricotaje şi mărunţişuri
Cumpăraţi dela
magazinul românesc
TOMA BOERESCU
BRAŞOV, Str. Regele Carol I. 25
vis-a-vis de Hibek
Preţuri reduse

Gânduri pentru Naşterea Domnului

Precum plantele caută lumina şi razele soarelui, tot astfel sufletul omenesc a căutat şi caută „Adevărul". Şi iarăşi, precum cerbul se doreşte de izvoarele apelor, aşa şi sufletul omenesc se doreşte de izvorul vieţii şi al nemuririi. Omul de totdeauna a căutat să se pună în legătură cu dumnezeirea. Această tendinţă de înălţare spre divinitate, acest dor de unire cu divinitatea este un fenomen ca şi un element propriu sufletului omenesc. „Religia este baza existenţei omeneşti" — zice învăţatul german Schlegel. Haina în care este învestmântată această tendinţă a sufletului, felul de manifestare religioasă a diferitelor popoare sau grupări de oameni variază, ea stând în strictă dependenţă de gradul de desvoltare intelectuală şi morală a grupării umane respective.

Cum însă ochiul minţii omeneşti era orbit de întunecimea morală pricinuită de păcatul original, omul n'a putut vedea în toată curăţenia ei frumuseţea luminii dumnezeeşti,şi nici n'a avut putinţa pipăirii propriei sale decadenţe. De aici mulţimea religiilor, zeilor şi altarelor de jertfe sângeroase; de aici împestriţarea tradiţiilor şi practicilor religioase ale diferitelor popoare. „Oricum însă, religia, chiar de ar fi falsă — zice predicatorul dominican Lacordaire — este un element necesar existenţei unui popor". „Perpetuitatea zeilor în istorie ar ajunge pentru a proba că ei corespund unor tendinţe de neînlăturat ale spiritului. Dacă omenirea şi-a schimbat uneori divinităţile, niciodată însă nu s'a lipsit de ele. Mai înainte de a ridica palate regilor oamenii au clădit locaşuri zeilor. Trebuinţa de religiune înfăţişează acelaş caracter de fixitate ca şi celelalte aspiraţiuni fundamentale ale naturei noastre". (Gustav le Bon).

Religiile primitive lipsite de puterea revelaţiei divine, n'au putut îndestula setea de adevăr şi fericirea sufletului omenesc Dumnezeu trebuie căutat, nu în Pantheonul idolilor şi nici în fumul jertfelor, ci în sufletul omului şi în tărâmurile înalte ale cerului, unde tronează din veac şi până 'n veac. Numai că ochiul minţii intunecate nu putea face această pătrundere şi nici nu-L putea privi la o înălţime aşa de ameţitoare. Şi atunci, — „la plinirea vremii — Dumnezeu se arată oamenilor sub înfăţişarea unui umil Prunc, culcat în ieslea dobitoacelor din peştera Bethlemului. Corurile dumnezeieşti vestesc omenirii începerea unui veac nou, de pace şi iubire, vestesc reluarea legăturilor firesti dintre făptură şi Făcător, vestesc răsăritul Soarelui dreptăţii, care va umbri mulţimea zeităţilor omeneşti şi va lumina mintea oamenilor, ca să vadă calea care duce la fericirea şi viaţa veşnică.

Evanghelia lui Isus dărâmă idolii, strică altarele zeilor, desfiinţează jertfele sângeroase şi umbreşte religiile primitive, punând temelia unui noi religii care a revoluţionat omenirea şi a schimbat faţa lumii întregi.

Sfânta Scriptură şi 'n deosebi Evanghelia lui Isus, în locul răzbunării iudaice predicate de Talmud, predică iubirea şi iertarea, pacea şi bunăînţelegerea între oameni; — în locul politeismului, al castelor, al diferenţei dintre oameni şi'n locul Nirvanei ori a unei fericiri materiale viitoare, — predică existenţa unui singur tată al întregului neam omenesc, predică frăţietatea între oameni, dreptatea şi viaţa vecinică spirituală.

Şi ca doctrină şi ca morală, Sfânta Scriptură întrece toate Scripturile religiei primitive şi pe acelei iudaice. Invăţăturile, ideologia ca şi morala evanghelică sunt de origine divină, valabile pentru toţi oamenii şi pentru toate timpurile. Ea este perfectă, universală şi eternă.

Acelaş raport îl aflăm între Sfânta Scriptură şi între toate produsele minţii omeneşti, privind ştiinţa, arta şi filosofia. Ştiinţa omenească ca produs al minţii omeneşti mărginite, se caracterizează prin relativismul şi imperfecţunea sa, prin subiectivismul şi inconsecvenţa sa. Ştiinţa se situează pe linia evoluţiei ascendente, nizuindu-se a turna în forme concrete definitive adevăruri accesibile minţii. Totuşi ştiinţa ca şi motorul său, au un hotar până unde pot să-şi întindă sfera cercetărilor.

Şi filosofia ca sinteză a rezultatelor mărginite are aceleaşi trăsături de relativism, imperfecţiune şi insuficienţă. Are un hotar. Dincolo de acest hotar al experimentării senzuale, nici ştiinţa şi nici filosofia nu ne mai pot conduce.

In lumea nemărginită a infinitului, a perfecţiunii absolute, a dumnezeirii, ne conduce numai credinţa izvorîtă din paginile Sfintei Scripturi. Insuşi Voltaire confirmă cele de mai sus zicând:

„Ceeace se poate ca absolut sigur este că Dumnezeu e infinit, iar mintea omenească este foarte mărginită".

Inţelepţii lumii, fie ei chiar necredincioşi, au recunoscut întotdeauna micimea operelor omeneşti faţă de măreţia infinită a dumnezeirii, aşa cum ea se desprinde de pe paginile Sfintei Scripturi: „O ştiinţă care nu urcă deadreptul la Dumnezeu, cum efectul urcă în cauza sa, nu e ştiinţă", spune astronomul francez Leverrier, iar colegul său german Nordmann îl completează zicând că „ştiinţa Cerului ne face să pipăim pe Dumnezeu". Şi oare care este ştiinţa, cartea care ne urcă la Dumnezeu şi ne dă posibilitatea să-L pipăim mai mult decât Sf. Scriptură?

Este adevărat că istoria ne pune în faţă icoana trecutului, arta ne înnobilează instinctele, filosofia ne agereşte mintea, dar nici una din ştiinţele omeneşti nu dau mulţumire sufletească, nu stimulează spiritul în sborul său într'aripat spre zările veciniciei, spre culmile ameţitoare ale vieţii spirituale.

„Dacă Evanghelia — zice filosoful Kant — n'ar fi lăsat să izvorască de pe paginile sale preceptele morale, care să alcătuiască temelia neclădită a vieţii omenirei întregi, apoi filosofia nu le-ar fi elaborat nici până azi în curăţenia lor divină".

Dacă până acum, — luaţi de volbura preocupărilor lumeşti şi furaţi de grijile vieţii, — n'am găsit cele câteva clipe să ne gândim şi la „partea cea mai bună", la suflet, care nu piere niciodată, sperăm că dangătul clopotelor şi atmosfera curată a acestor zile de sărbătoare, ne va aduce aminte că suntem ai aceluia care — din Cer pogorânduse — s'a născut în peşterea din Betleem, pentruca prin învăţăturile Evangheliei Sale, să ne ridice sus, la înălţimile astrale, unde înşirându-ne în ceata îngerilor, să cântăm cântarea de mântuire:

„Mărire întru cei de sus lui Dumnezeu, şi pe pământ pace, între oameni bună învoire".

MIRCEA BOGDAN

Gânduri pentru fraţii subjugaţi

Se apropie sărbătorile Crăciunului, sărbătorile Naşterii Domnului.

Zile de bucurie şi de nădejde pentru toate neamurile.

Dar pentru o mare parte din fraţii noştri, zile de durere şi de sbucium. O bună şi frumoasă ramură a neamului nostru zace la pământ, gemând adânc. şi vărsând lacrimi amare de desnădejde. Pentru ei, sărbătorile ce vin nu le pot aduce nici o bucurie, nici o veselie. Doar ochi cari să plângă şi braţe ce se strâng neputincioase a revoltă surdă.

Sunt milioane de fraţi de ai noştri căzuţi sub năpraznic jug strein. Dar nu din vina lor. Sunt sânge din sângele nostru, şi suferinţa lor ne doare aidoma şi pe noi. De aceea, un gând iubitor de frate se cuvine să îndreptăm cu drag spre ei. Să le înţelegem durerea şi să le mângâiem rănile încă sângerânde. Să ne simtă aproape, să simtă că nu i-am uitat, şi că niciodată nu vom înceta să ne gândim la trista şi nemeritata lor soartă. Să facem totul ce este cu putinţă ca să le uşurăm durerea şi amarul.

Să muncim zi şi noapte pentru întărirea noastră, a ţării libere legionare, în gând cu icoana martirajului lor.

Să fim puternici şi tari. Zid de oţel şi beton.

Şi ură năvalnică, crudă, faţă de împilatori.

Iar când va bate ceasul, să fim cu toţii gata, iureş nebun de furtună, să spargem vremelnicele oprelişti şi, tăvălug nimicitor, să dăm peste cap a barbarilor lanţuri, şi fraţii să ni-i liberăm.

Şi-aceasta pe cât mai curând! Până când nu va fi prea târziu!...

Iată gânduri ce ne frământă în preajma celor mai triste sărbători ale neamului nostru, dar de cari sperăm, că nu va mai avea poate niciodată în viitorul destin împărătesc ce-i este hărăzit de Cel de Sus, spre care se îndreaptă sub scutul Arhanghelului, mergând pe linia de foc trasată de Căpitan.

Dr. I. TANISLAU

VIZITAŢI:

Magazinele de coloniale

din

Strada Gl Tr. Moşoiu 67

Strada Piaţa Prundului

Cartierul C. F R

Depozitul de vinuri

de

Nicoreşti, Cotnari, Odobeşti, Valea Că uţă'ească

Depozitul de lemne de foc

Tăiate şi transportate la domiciliu

Depozitul de sare

Depozitul de bumbac şi maşini agricole

Brutăria

Federaţei Coop. Carpaţi

Intrepozitele „Albina" Telefon 1423

Preţuri reduse şi mărfuri de calitate superioară

Crăciunul muncitorului

Altădată, sărbătorile acestea ale Naşterii nu însemnau — pentru muncitorul întors dela icoanele bisericei — decât răgazul câtorva zile de linişte şi odihnă, când braţele vlăguite de muncă puteau să rămână slobode de orice încordare.

Dacă pentru lumea satelor, aceste zile de praznic luminat, rămân pururea cea mai potrivită înălţare în vremurile acelor începuturi ale bisericei, sunt clipe de popas ale gândurilor la strălluminata iesle a Vifleimului, — pentru sufletele muncitorilor din fabrici, hrănite îndelung cu otrava necredinţei şi a urei iconoclaste, nu puteau aceste zile să le aducă, să le pună în inimi nimic nou. Ei ştiau doar atât, că în aceste zile să rostească încă un cuvânt tare, încă o vorbă de hulă şi să-şi încurce mai mult minţile cu vălmăşagul de crezii dusmănitoare, aflate şi învăţate dela străini.

Oricât s'ar fi sbătut cineva, indiferent de ajutoarele cari i se dădeau, cu tot sprijinul pe care, fie stăpânirea, fie biserica, fie cealaltă lume, i l-ar fi adus, din minţile lor nu se puteau clinti acele convingeri de cruntă negare, de totală respingere a tot ceeace venea dela un om al ţării sale.

In truda muncilor lui, din tot noianul de griji şi continuă încordare, el nu a aflat o altă mulţumire, el nu găsise pentru împăcarea sbuciumatei sale inimi decât ura, decât focul acelei duşmăniri a tot ceeace nu era din imediata lui apropiere. In furnalul sufletului său, cenuşa caldă a credinţelor, era vânturată statornic de foalele uriaşe ale uneltirilor şi învăţăturilor streine. Şi jarul pururea viu, mistuia cu o uriaşe văpaie, pulberea de dreaptă credinţă pe care, atâţi oameni de bună inimă românească. ar fi vrut ca să o presară pentru a spuzi flacările necredinţelor lui.

De aceea ei, au trebuit să ispăşească o întreagă viaţă de rătăcire. De aceea, nu puţini au fost cari, pierzând răbdarea întru împlinirea visurilor pentru cari luptase cu ai săi, s'au năruit prin vreo izbucnire de foc şi de sânge.

Dintr'o viaţă, urzită din neadevăr, spăimântată mereu de limbă vrăjmaşe şi cu nădejdile frânte pururea, muncitorul de ieri nu putea să afle nici bucuria bisericii, nici căldura rugăciunei, nici îmbărbătarea credinţei. Pentru el — era aşa dar oarecum firesc — ca să nu simtă, nici să înţeleagă, smerenia şi înălţarea pe care orice inimă creştină o are la sfintele sărbători ale Domnului...

✶

In viaţa oamenilor din fabrică s'a clintit totuş — în vremurile acestea — ceva din aşezarea strâmbă a sufletelor lor. Şi asta a fost deajuns, ca apoi să se năruie tot ceeace a fost credinţă stricată şi mincinoasă. A fost deajuns dar, ca în acele cuptoare ale urei, cari erau sufletele lor, să pătrundă răcoarea şi lumina unui adevăr spus cu dragoste şi împărtăşit cu amândouă mâinile, ca tot ceeace fusese mânie aprinsă, să se prefacă în sgură rece şi moartă. A fost destul ca o inimă să-şi arate, să dea lor, căldura ei, pentru ca gândurile muncitorului să prindă viaţă şi să înceapă să se înalţe.

La fel şi inimile...

Pentruca astăzi, toate frunţile să fie luminate de făcliile credinţei.

Sub acest semn, de nouă zidire sufletească, se anunţă trăirea Crăciunului d anul izbăvirii 1940, pentru toată lum muncitorilor. Sfintele sărbători ale Na terii din acest an capătă şi pentru urg situl icoanelor, înţelesul adevărat al cr ştinului de totdeauna...

✶

Lumea uzinelor a pregătit primirea să bătorilor din acest an cu o necunoscu bogăţie de inimă şi daruri. S'a putut w rifica încă odată, ce revoluţie a adus în mentalitatea conducătorilor de instit ţii, spiritul nou, spiritul larg de dăruit permanentă a sufletului legionar.

Fiecare lucrător a fost cercetat în t ceeace are el ca griji şi greutăţi ale fam liei. Copiii au fost socotiţi de câte dou trei ori, ca nu cumva să se scape vreun să nu fie prezent la praznicul bucuri din seara ajunului.

Inainte de a veni, cu toţi copiii lui mână, acolo unde se făcea serbarea — fiecare fabrică a făcut aceasta — lucr torul a întârziat o clipă în faţa icoan luminată de pâlpăirile candelei, şi a sc pat două lacrimi de mulţumire — poa şi de căinţă, făcând parcă lumini şi chipul Preasfântului...

Intre toţi robotitorii uzinei — dela mai mare până la cel din urmă, s'au pit toate distanţele, strângând pe toţi o menii într'o îmbrăţişare de suflet, fă putinţă de desfacere. De-ar fi numai at şi sărbătorile ar fi binecuvântate şi p rurea pomenite. Ele au adus însă în pl pentru fiecare copil, o hăinuţă, nişte gh te, o rochiţă cu fular roşu, o flaneluţă în pletită din lână, şi căldură. Şi pentru fi care, oricâţi ar fi fost.

Cuvintele cari s'au rostit, melodiile c s'au cântat, nu au fost acele cunoscute obişnuite grăiri, acelea ştiute şi repete la toate ocaziile. In faţa acestor sufle albe ca neaua zilelor de Crăciun, inim s'au deschis şi au glăsuit vorba adevăr lui şi înfrăţirei. Sufletele s'au ridic s'au înfioratla fiecare cuvânt, la fieca melodie, într'un tremurat uşor ca lac mile genelor, ca clipirea stelelor din ace stă noapte sfântă...

In casa lor, care aşa de rar ştie ce bucuria, visele copiilor şi ale părinţil au adus pe fetele lor adormite, acel zăr bet luminat, care-l va fi avut Preacur Mamă la naşterea sfântă...

✶

Altădată, sărbătorile erau pentru ace veşnici aplcaţi spre trudă şi opintire, gazul de confruntarea necredinţelor cu adevărurile Bibliei.

Astăzi, Crăciunul nostru românesc e şi Crăciunul lui, al spovedaniei lui. El flă astăzi — cum a aflat ieri cu neam — împăcarea cu biserica, cu sufletul s' însuşi, regăsit în faţa iconostasului, d naosul copilăriei şi credinţelor lui...

Este Crăciunul muncitorului din an 1940.

CONST. P. TAUŞ

Firma IOAN G. TIBERIU Braşov

Str. Regele Carol I. 37

urea a tuturor prietenilor cunoscuţilor şi întregei sa clientelă „Sărbători fericite

Mărturii din 1773 despre Braşov

Cu 15 ani înainte de izbucnirea marei revoluţii franceze şi 11 ani mai de vreme de răscoala lui Horia, Iosif al II-lea, pe atunci numai coregent, supus autorităţii mamei sale, împărăteasa Maria Terezia, a vizitat cu deamănuntul Transilvania, făcându-şi însemnări zilnice despre cele văzute.

Observaţiunile din timpul acestei călători, sunt cu atât mai valoroase, cu cât ele au sugerat, în bună parte, împăratului de mai târziu, măsurile revoluţionare pe care le-a luat în Ardeal, în timpul scurtei, dar agitatei sale domnii, când a încercat, prin edictul de toleranţă religioasă, prin legi pentru ocrotirea ţăranilor şi printr'o nouă ordine administrativă şi constituţională, să dea ţării altă înfăţişare, mai puţin şubredă şi mai dreaptă, pentrucă tindea să smulgă alcătuirii de stat caracterul privilegial, suprapus şi străin, pe care-l avea până atunci, spre a o aşeza pe temelii mai trainice şi mai corespunzătoare nevoilor adevărate ale majorităţii locuitorilor săi.

Aşa dar, necesităţi impuse de raţiunea de stat, iar nicidecum un sentiment de părtinire pentru Români, l-au îndemnat să decreteze reformele ce trebuiau să aducă o simţitoare uşurare şi stării de asuprire în care era ţinută majoritatea populaţiei, formată din Românii ardeleni.

De altfel, măsurile luate de împărat în Transilvania, făceau parte dintr'un măreţ plan de ansamblu, urmărind să dea bazinului dunărean o stabilitate naturală întemeiată pe realităţile etnice existente. Iar dacă acest plan nu s'ar fi izbit de împotrivirea înverşunată a celor interesaţi, ca de pildă, în Transilvania, de cea a nobilimii maghiare, stăpânitoare de pământ, exploatatoare de iobagi, ce se considera singură deţinătoare a autorităţii de stat şi nu se dădea înlături să provoace, prin ambiţiile ei nemăsurate şi poftele ei nesaţioase chiar răscoale sângeroase de felul celei a lui Horia, poate că şi consolidarea ordinei europene şi dreptatea socială, pentru care Germania luptă în momentul de faţă, s'ar fi realizat mai de mult, mai uşor, şi, în orice caz, fără atâtea frământări şi vărsări de sânge ca cele din ultimul veac.

In această lumină, personalitatea aşa de nedreptăţită şi de neînţeleasă a împăratului Iosif al II-lea dobândeşte o târzie recunoaştere şi o reparatoare semnificaţie de actualitate.

Din această cauză, am crezut nimerit să public, în traducere, fragmentele referitoare la Braşov, pe care jurnalul său inedit de călătorie le conţine.

C. SASSU

✶

NOTIŢELE INFORMATIVE ALE MONARHULUI

„Braşovul este un oraş săsesc înconjurat cu ziduri de apărare şi turnuri. Castelul se găseşte mai la o parte, aşezat pe un deal neregulat şi se compune dintr'un patrulater neregulat cu 4 bastioane neregulate zidite din cărămidă. Castelul interior sau locul de retragere are deasemenea 5 bastioane neregulate şi un zid gros de apărare, care se găseşte însă într'o stare de mare dărăpănare. Acest castel, pe vârf de deal, este prevăzut, la exterior, cu un şanţ de apărare săpat în pământ, dar şi acesta în mare parte ruinat.

Oraşul a fost început să fie clădit încă din anul 1203 sub domina regelui Sigismund (sic! în loc de Emeric), iar în anul 1386 a fost înconjurat cu ziduri şi bastioane, castelul însă s'a clădit pe la anul 1533, fiind prevăzut, în anul 1611, cu un val de pământ înconjurător. Oraşul are trei mari suburbii; în prima şi ca mai veche, numită Braşovul Vechiu, locuesc numai Saşi, în parte meşteşugari, în parte ţărani. Aceştia din urmă sunt însă despărţiţi de ceilalţi printr'o barieră. In Blumăna locuesc mai ales Secui, care s' refugiat aci în timpurile premergătoa de neliniste. In suburbia românească, m mită şi „Bolgarszek", locuesc în parte R mâni băştinaşi, în parte Români care su supuşi turci, sau greci, care constitue î tre ei o companie proprie şi susţin un c merţ însemnat, depăşind însă spiritul pr vilegiilor care le-au fost conferite pr faptul că în afară de mărfuri turceşti f comerţ şi cu mărfuri indigene. O cerc tare mai amănunţită a privilegiilor l este în curs spre a-i restrânge la limite corespunzătoare.

Dintre clădiri merită să fie amintită primul rând măreaţa biserică a schism ticilor (Biserica Sfântul Nicolae d Schei) la zidirea căreia a contribuit oarecari sume şi curtea rusească, iar în doilea rând închisoarea, a cărei zidire început în anul 1769 şi a fost întocmi prin munca meseriaşilor închişi pent datorii; în general Magistratul Braşovul întrece pe toate celelalte prin măsur sale poliţieneşti şi prin activitatea sa.

In districtul Braşov este primar Iosif Schobeln (judeţul şi oraşul constituind singură unitate administrativă).

Acest district merită să fie preferat proape tuturor celorlalte ale ţării, d cauza poziţiei sale plăcute şi pentru este bine cultivat cu cereale, cânepă şi ţ ii Ipsesc însă numai păşunile pentru c sterea vitelor, care totuşi este foarte r